TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. rugpjūčio 1 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisinė valstybė – Veiksminga teisminė gynyba Sąjungos teisei priklausančiose srityse – ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa – Teisėjų nepašalinamumo ir nepriklausomumo principai – Aukščiausiosios instancijos teismo teisėjo paskyrimas be jo sutikimo nustatytą laikotarpį nagrinėti bylas kitoje šio teismo kolegijoje – Sąjungos teisės viršenybė – Viešieji pirkimai – Direktyva 2004/17/EB – Sutarčių sudarymo tvarka – Taikymas susitarimui dėl nuosavybės teisių, susijusių su žaliosios elektros energijos kilmės sertifikatais, perleidimo – Direktyva 92/13/EEB – 2d straipsnio 1 dalis – Peržiūros procedūros sudarant viešojo pirkimo sutartis – Sutarties negaliojimas – Perkantysis subjektas, prašantis pripažinti negaliojančia sutartį, sudarytą pažeidžiant viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisykles – Piktnaudžiavimas teise – Nebuvimas“

Sujungtose bylose C-422/23, C-455/23, C-459/23, C-486/23 ir C-493/23 (*Daka*)[i]

dėl *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija) 2023 m. balandžio 3, 21 d. ir 2023 m. birželio 13 d. nutartimis, kurias Teisingumo Teismas gavo 2023 m. liepos 10, 20, 21, 31 d. ir 2023 m. rugpjūčio 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų penkių prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

T. B.

prieš

C. B.,

dalyvaujant

D. **B**. (C-422/23),

ir

G. T.

prieš

T. **S.A**. (C-455/23)

ir

* Proceso kalba: lenkų.

[i] Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

E. S.A.

prieš

W. sp. z o.o.,

Bank S.A. (C-459/23)

ir

S. sp. z o.o.

prieš

V. **sp**. **z o.o**. (C-486/23)

ir

Miasto W.

prieš

M. T.,

E. T.,

A. **W**. (C-493/23),

dalyvaujant

Prokurator Prokuratury Okręgowej Warszawa-Praga w Warszawie,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė K. Jürimäe (pranešėja), antrosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai M. Gavalec, Z. Csehi ir M. Condinanzi,

generalinė advokatė T. Ćapeta,

posėdžio sekretorė M. Siekierzyńska, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2025 m. sausio 8 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– E. S.A., atstovaujamos *adwokat* P. Łącki,

– Prokuratura Okręgowa Warszawa-Praga w Warszawie, atstovaujamos Zastępca Prokuratora Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie D. Winiarek,

– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos A. Bodnar, B. Majczyna, M. Rzotkiewicz, M. Taborowski ir S. Żyrek,

– Europos Komisijos, atstovaujamos K. Herrmann, P. J. O. Van Nuffel ir G. Wils,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, siejamos su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsniu (bylos C-422/23, C-455/23, C-459/23, C-486/23 ir C-493/23), Sąjungos teisės viršenybės principo (bylos C-455/23, C-459/23 ir C-486/23), 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/17/EB dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo (OL L 134, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 19), iš dalies pakeistos 2009 m. lapkričio 30 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1177/2009 (OL L 314, 2009, p. 64) (toliau – Direktyva 2004/17), 1 straipsnio 2 dalies c punkto ir 4 dalies, 2 straipsnio 1 dalies b punkto, 3 straipsnio 3 dalies b punkto, 14 straipsnio, 16 straipsnio a punkto ir 20 straipsnio, 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyvos 92/13/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Bendrijos taisyklių taikymą viešųjų pirkimų tvarkai vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, suderinimo (OL L 76, 1992, p. 14; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 315), iš dalies pakeistos 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/66/EB (OL L 335, 2007, p. 31) (toliau – Direktyva 92/13), 2d straipsnio 1 dalies a punkto ir bendrojo draudimo piktnaudžiauti teise principo (byla C-459/23) išaiškinimo.

2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant penkis ginčus: T. B. ir C. B. ginčą dėl bendro turto padalijimo ir paveldėjimo (byla C-422/23), G. T. ir T. S.A. ginčą dėl atleidimo nuo garantijos ir priverstinio išieškojimo iš bendrovės turimų akcijų (byla C-455/23), E. S.A. (toliau – bendrovė E.) ir *W. sp. z o.o.* (toliau – bendrovė W.) ginčą su *Bank S.A.* dėl sutartinių santykių nebuvimo (byla C-459/23), *S. sp. z o.o.* ir *V. sp. z o.o.* ginčą dėl mokėjimo prašymo (byla C-486/23), taip pat *Miasto W.* ginčą su M. T., E. T. ir A. W. dėl pareigos pateikti valios pareiškimą (byla C-493/23).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2003/88/EB

3 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL L 299, 2003, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 381) 6 straipsnio b punkte numatyta:

„Valstybės narės imasi priemonių užtikrinti, kad, atsižvelgiant į būtinybę garantuoti darbuotojų saugą ir sveikatos apsaugą:

<...>

b) vidutinis darbo laikas, įskaitant viršvalandžius, per kiekvieną septynių dienų laikotarpį nebūtų ilgesnis kaip 48 valandos.“

Direktyva 92/13

4 Direktyvos 92/13 2d straipsnio 1 dalies a punkte ir 2 dalyje nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad nuo perkančiojo subjekto nepriklausoma peržiūros institucija pripažintų sutartį negaliojančia arba jos negaliojimas būtų šios peržiūros institucijos sprendimo pasekmė bet kuriuo iš šių atvejų:

a) jei perkantysis subjektas sutartį suteikė iš anksto nepaskelbęs skelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, kai tai nėra leidžiama pagal [Direktyvą 2004/17];

<...>

2. Sutarties pripažinimo negaliojančia pasekmės turi būti numatytos nacionalinėje teisėje.

Nacionalinėje teisėje gali būti numatytas visų sutartinių pareigų panaikinimas su galiojimu atgal arba panaikinimo taikymo sritis gali būti apribota atšaukiant tas pareigas, kurios dar turi būti įvykdytos. Pastaruoju atveju valstybės narės turi numatyti, kad taikomos kitos sankcijos, kaip tai apibrėžta 2e straipsnio 2 dalyje.“

5 Direktyvos 92/13 2d straipsnio 1 dalies a punktas ir 2 dalis į šią direktyvą buvo įterpti Direktyva 2007/66. Pastarosios direktyvos 2, 13, 14 ir 20 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(2) <...> Pagal Teisingumo Teismo praktiką valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų sudarytos galimybės pasinaudoti veiksmingomis ir skubiomis teisės gynimo priemonėmis perkančiosioms organizacijoms ir subjektams priėmus sprendimus dėl to, ar atitinkama sutartis patenka į [2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, 2004, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132)] ir [Direktyvos 2004/17] subjektinę ar materialiąją taikymo sritį.

<...>

(13) Siekiant kovoti su neteisėtu tiesioginiu sutarčių suteikimu, kurį Teisingumo Teismas apibūdino kaip šiurkščiausius perkančiosios organizacijos arba perkančiojo subjekto padarytus Bendrijos viešųjų pirkimų srities teisės aktų pažeidimus, reikėtų nustatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas. Todėl sutartis, sudaryta po neteisėto tiesioginio sutarties suteikimo, iš principo turėtų būti laikoma negaliojančia. Negaliojimas neturėtų būti automatinis, jį turėtų nustatyti arba savo sprendimu paskelbti nepriklausoma peržiūros institucija.

(14) Negaliojimas yra veiksmingiausias būdas atstatyti konkurenciją ir sukurti naujas verslo galimybes tiems ūkio subjektams, iš kurių neteisėtai buvo atimta galimybė konkuruoti. Tiesioginis sutarčių suteikimas, kaip apibrėžta šioje direktyvoje[,] turėtų apimti visus sutarčių sudarymus apie pirkimą iš anksto nepaskelbus *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, kaip apibrėžta Direktyvoje [2004/18]. Tai atitinka procedūrą be išankstinio kvietimo dalyvauti konkurse, kaip apibrėžta Direktyvoje [2004/17].

<...>

(20) Ši direktyva neturėtų užkirsti kelio taikyti griežtesnes sankcijas pagal nacionalinius teisės aktus.“

Direktyva 2004/17

6 Direktyvos 2004/17 2, 3 ir 9 konstatuojamosios dalys buvo suformuluotos taip:

„(2) Viena svarbiausių priežasčių, dėl kurios reikia nustatyti taisykles, koordinuojančias sutarčių sudarymo procedūras šiuose sektoriuose, yra tai, kad nacionalinės valdžios institucijos įvairiausiais būdais gali daryti įtaką šių subjektų elgsenai <...>

(3) Kita svarbi priežastis, kodėl reikia koordinuoti pirkimų procedūras, kurias taiko šiuose sektoriuose veikiantys subjektai, yra rinkų, kuriose jie veikia, uždarumas <...>

<...>

(9) Siekiant garantuoti, kad subjektų, veikiančių vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, sudarytos viešųjų pirkimų sutartys galėtų konkuruoti, patartina parengti nuostatas, pagal kurias Bendrija koordinuotų sutartis, viršijančias tam tikrą vertę <...>“

7 Šios direktyvos 1 straipsnyje buvo nustatyta:

„1. Taikant šią direktyvą, taikomi šiame straipsnyje pateikti sąvokų apibrėžimai.

2. <...>

c) „prekių pirkimo sutartys“ – tai sutartys, išskyrus sutartis, nurodytas b punkte, kurių objektas – pirkti, nuomoti, įsigyti produktus lizingo arba pirkimo išsimokėtinai būdu su galimybe pirkti ar be jos.

Sutartis, kurios dalykas – prekių tiekimas, ir kurį tik papildo atvežimo į vietą ir įrengimo darbai, laikoma „prekių pirkimo sutartimi“.

<...>

4. „Preliminarusis susitarimas“ – tai susitarimas tarp vieno ar kelių perkančiųjų subjektų, nurodytų 2 straipsnio 2 dalyje, ir vieno ar kelių ūkio subjektų, kurios tikslas – nustatyti sudarytinų per nustatytą laikotarpį sutarčių sąlygas, visų pirma kainą ir atitinkamais atvejais numatytus kiekius.“

8 Minėtos direktyvos 2 straipsnio 1 ir 2 dalyse buvo numatyta:

„1. Šioje direktyvoje:

<...>

b) „valstybės įmonė“ – tai bet kuri įmonė, kuriai perkančiosios institucijos gali turėti tiesioginę ar netiesioginę lemiamą įtaką dėl turimos joje nuosavybės, finansinio dalyvavimo joje arba dėl ją reguliuojančių taisyklių.

Laikoma, kad perkančiosios institucijos turi lemiamą įtaką, kai jos įmonėje tiesiogiai ar netiesiogiai:

– valdo didžiąją įmonės pasirašytojo kapitalo dalį <...>

<...>

2. Ši direktyva taikoma perkantiesiems subjektams, kurie:

a) yra perkančiosios institucijos arba valstybės įmonės ir kurios vykdo vieną iš 3–7 straipsniuose nurodytos veiklos rūšių;

<...>“

9 To pačios direktyvos 3 straipsnio 3 dalyje buvo nustatyta:

„Elektros srityje ši direktyva taikoma šioms veiklos rūšims:

a) fiksuotų tinklų, skirtų visuomenei teikti paslaugą, tiekimui ir eksploatavimui, susijusiam su elektros gamyba, perdavimu ir paskirstymu; arba

b) elektros tiekimui tokiems tinklams.“

10 Direktyvos 2004/17 14 straipsnyje buvo numatyta:

„1. Perkantieji subjektai preliminarųjį susitarimą gali laikyti sutartimi, kuri yra apibrėžta 1 straipsnio 2 dalyje, ir ją sudaryti pagal šią direktyvą.

2. Kai perkantieji subjektai yra sudarę preliminarųjį susitarimą pagal šią direktyvą, jie gali, sudarydami sutartis, pagrįstas tokiu preliminariuoju susitarimu, pasinaudoti 40 straipsnio 3 dalies i punktu.

3. Kai preliminarusis susitarimas nėra sudarytas pagal šią direktyvą, perkantieji subjektai negali pasinaudoti 40 straipsnio 3 dalies i punktu.

4. Perkantieji subjektai negali piktnaudžiauti preliminariuoju susitarimu, siekdami kliudyti, riboti ar iškraipyti konkurenciją.“

11 Šios direktyvos 16 straipsnio a punkte buvo nurodyta:

„Išskyrus netaikymo nuostatas, numatytas 19–26 straipsniuose arba 30 straipsnyje dėl atitinkamos veiklos vykdymo, ši direktyva taikoma sutartims, kurių numatoma apskaičiuota vertė be pridėtinės vertės mokesčio (PVM) neviršija šių ribų:

a) 387 000 EUR prekių tiekimo ir paslaugų sutartims.“

12 Minėtos direktyvos 17 straipsnis buvo suformuluotas taip:

„1. Numatoma sutarties vertė apskaičiuojama remiantis visa mokėtina suma be PVM, kurią yra apskaičiavęs perkantysis subjektas. Apskaičiuojant sutarties vertę, atsižvelgiama į visą numatomą sumą, įskaitant visus įmanomus variantus bei bet kokį sutarties atnaujinimą.

<...>

2. Perkantieji subjektai negali netaikyti šios direktyvos, suskaidydam[i] darbų projektus ar numatomą pirkti tam tikrą prekių ir (arba) paslaugų kiekį arba taikydam[i] specialius sutarčių numatomos vertės apskaičiavimo metodus.

3. Preliminariųjų susitarimų ir dinaminių pirkimo sistemų atveju atsižvelgiama į didžiausią numatomą visų per visą susitarimo ar sistemos galiojimo laiką numatytų sutarčių vertę be PVM.

<...>

7. Prekių ar paslaugų pirkimo sutarčių, kurios yra sudaromos nuolat dėl savo pobūdžio arba kurios per tam tikrą laiką ketinamos atnaujinti, atveju numatoma sutarties vertė apskaičiuojama remiantis:

a) arba visa faktine tos pat rūšies paskesnių sutarčių, sudarytų per ankstesnį dvylikos mėnesių arba finansinių metų laikotarpį, jei įmanoma, atitinkamai pakoreguotą, atsižvelgiant į kiekio ar vertės pokyčius, kurie būtų galėję įvykti per 12 mėnesių nuo pradinės sutarties sudarymo;

b) arba visa numatyta paskesnių sutarčių, sudarytų per 12 mėnesių nuo pirmojo pristatymo arba per finansinius metus, jei šie neviršija [viršija] 12 mėnesių, verte.“

13 Tos pačios direktyvos 20 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta:

„Ši direktyva netaikoma sutartims, kurias perkantieji subjektai sudaro kitokiais tikslais, o ne savo veiklų, apibūdintų 3–7 straipsnyje, vykdymui arba tokių veiklų vykdymui trečiojoje šalyje sąlygomis, nesusijusiomis su fiziniu tinklo ar geografinės teritorijos panaudojimu [Europos] Bendrijoje.“

14 Direktyvos 2004/17 40 straipsnio 3 dalies i punkte buvo nustatyta:

„Perkantieji subjektai gali taikyti procedūrą be išankstinio kvietimo dalyvauti konkurse šiais atvejais:

<...>

i) kai sutartys sudaromos remiantis preliminariuoju susitarimu, jei yra tenkinama 14 straipsnio 2 dalyje nurodyta sąlyga.“

Direktyva 2014/25/ES

15 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/17/EB (OL L 94, 2014, p. 243), 23 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„niekaip neketinant išplėsti šios direktyvos taikymo srities, reikėtų paaiškinti, kad kai direktyvoje kalbama apie elektros tiekimą, reiškia, kad ši direktyva taikoma ir elektros gamybai, ir didmeninei bei mažmeninei prekybai elektra.“

16 Šios direktyvos 7 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta:

„8, 9 ir 10 straipsnių tikslais „tiekimas“ apima generavimą ir (arba) gamybą, didmeninę prekybą ir mažmeninę prekybą.“

17 Šios direktyvos 9 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Elektros srityje ši direktyva taikoma šioms veiklos rūšims:

a) fiksuotų tinklų, kurių paskirtis – teikti paslaugą visuomenei, suteikimui ar eksploatavimui, kiek tai susiję su elektros energijos gamyba, transportavimu ar paskirstymu;

b) elektros energijos tiekimui tokiems tinklams.“

Direktyva 2009/28/EB

18 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičiančios bei vėliau panaikinančios [d]irektyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB (OL L 140, 2009, p. 1), 2 straipsnio antros pastraipos k ir l punktuose buvo pateiktos šios apibrėžtys:

„k) „paramos schema“ – valstybės narės arba valstybių narių grupės taikoma priemonė, schema ar mechanizmas, kuriuo skatinama naudoti atsinaujinančių išteklių energiją: mažinami tos energijos kaštai, didinama kaina, už kurią ją galima parduoti, arba nustatomas atsinaujinančių išteklių energijos įpareigojimas ar kitomis priemonėmis didinama tokios energijos pirkimo apimtis. Tai apima, be kita ko, paramą investicijoms, neapmokestinimą ar mokesčių sumažinimą, mokesčių grąžinimą, paramos schemas atsinaujinančių išteklių

energijos įpareigojimams vykdyti, įskaitant schemas, pagal kurias naudojamasi žaliaisiais sertifikatais, ir tiesioginio kainų rėmimo schemas, įskaitant fiksuotus supirkimo tarifus ir priemokų mokėjimus;

l) „įpareigojimas naudoti atsinaujinančių išteklių energiją“ – nacionalinė paramos schema, pagal kurią energijos gamintojai privalo tam tikrą dalį energijos gaminti iš atsinaujinančių išteklių energijos, energijos tiekėjai privalo užtikrinti, kad tam tikra dalis jų tiekiamos energijos būtų atsinaujinančių išteklių energija, arba energijos vartotojai privalo užtikrinti, kad tam tikra jų vartojamos energijos dalis būtų atsinaujinančių išteklių energija. Tai apima schemas, pagal kurias tokie reikalavimai gali būti įvykdomi naudojantis žaliaisiais sertifikatais.“

Lenkijos teisė

Aukščiausiojo Teismo įstatymas

19 Pagrindinėse bylose taikytinos redakcijos 2017 m. gruodžio 8 d. *Ustawa o Sądzie Najwyższym* (Aukščiausiojo Teismo įstatymas; *Dz. U.*, 2018, 5 pozicija) su pakeitimais (*Dz. U.*, 2021, 1904 pozicija) (toliau – Aukščiausiojo Teismo įstatymas) 23 straipsnyje nustatyta:

„Civilinių bylų kolegija turi jurisdikciją nagrinėti civilines, komercines, intelektinės nuosavybės, šeimos ir globos bylas, taip pat bylas, susijusias su įmonių ir įkeitimo registravimu.“

20 Šio įstatymo 25 straipsnyje numatyta:

„Darbo ir socialinio draudimo bylų kolegija turi jurisdikciją nagrinėti darbo ir socialinio draudimo bylas.“

21 Minėto įstatymo 35 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„*Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija) pirmasis pirmininkas gali paskirti teisėją nagrinėti konkrečią bylą kitoje kolegijoje, o su jo sutikimu – nustatytą laikotarpį nagrinėti bylas kitoje kolegijoje. Teisėjas be jo sutikimo gali būti paskirtas nagrinėti bylas kitoje kolegijoje ne ilgiau kaip šešis mėnesius per metus. Pasibaigus laikotarpiui, kuriam teisėjas buvo paskirtas nagrinėti bylas kitoje kolegijoje, atitinkamas teisėjas nagrinėja jam priskirtas bylas toje kolegijoje, kol jos bus baigtos nagrinėti.“

Viešųjų pirkimų įstatymas

22 Pagrindinėje byloje (C-459/23) taikytinos redakcijos 2004 m. sausio 29 d. *Ustawa – Prawo zamówień publicznych* (Viešųjų pirkimų įstatymas; *Dz. U.*, Nr. 19, 177 pozicija) 132 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta:

„Šio skyriaus nuostatos taikomos sutartims, kurias sudaro 3 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodytos perkančiosios organizacijos, jų asociacijos ir 3 straipsnio 1 dalies 4 punkte <...> nurodytos perkančiosios organizacijos, nepažeidžiant 3 straipsnio 1 dalies 5 punkto, jeigu sutartis sudaroma dėl vienos iš toliau nurodytų rūšių veiklos vykdymo:

<...>

3) tinklų kūrimas siekiant teikti viešąsias paslaugas, susijusias su elektros energijos, dujų ar šilumos gamyba, perdavimu ar skirstymu, arba elektros energijos, dujų ar šilumos tiekimas šiems tinklams ar tokių tinklų valdymas <...>“

23 Pagrindinėje byloje (C-459/23) taikytinos redakcijos šio įstatymo 146 straipsnyje buvo numatyta:

„1. Sutartis turi būti pripažinta negaliojančia, jeigu perkančioji organizacija:

<...>

2) nepaskelbė apie pirkimą *Biuletynie Zamówień Publicznych* [(*Viešųjų pirkimų biuletenis*)] arba nepateikė skelbimo apie pirkimą [Europos Sąjungos] leidinių biurui;

<...>

4. Dėl 1 ir 6 dalyse nurodytų priežasčių negali būti prašoma pripažinti sutartį negaliojančia remiantis [iš dalies pakeisto 1964 m. lapkričio 17 d.] *Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego* [(Įstatymas dėl Civilinio proceso kodekso; *Dz. U.*, Nr. 43, 296 pozicija)] 189 straipsniu.“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

Visoms byloms bendros aplinkybės ir klausimai

24 *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) Civilinių bylų kolegija (toliau – Civilinių bylų kolegija), kuri yra prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nagrinėja penkis kasacinius skundus.

25 Civilinių bylų kolegijos pirmininkė nutartimis sudarė už kiekvieną iš šių penkių bylų atsakingas trijų teisėjų kolegijas ir paskyrė teisėją pranešėją kiekvienai bylai.

26 Į kiekvienos iš taip sudarytų trijų teisėjų kolegijų sudėtį, be Civilinių bylų kolegijos teisėjo, įeina du *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) Darbo ir socialinio draudimo bylų kolegijos teisėjai. Šie du teisėjai to teismo pirmosios pirmininkės nutartimis, priimtomis remiantis Aukščiausiojo Teismo įstatymo 35 straipsnio 3 dalimi, buvo paskirti nagrinėti bylas Civilinių bylų kolegijoje trijų mėnesių laikotarpiui – nuo 2023 m. balandžio 1 d. iki birželio 30 d. Dėl šių paskyrimų trijose iš minėtų penkių bylų pasikeitė ir teisėjai pranešėjai – jais tapo kai kurie taip paskirti teisėjai.

27 Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl šitaip sudarytų teisėjų kolegijų nepriklausomumo ir nešališkumo dėl kelių aplinkybių.

28 Pirma, šis teismas pabrėžia, kad atitinkami teisėjai buvo paskirti be jų sutikimo nustatytą laikotarpį nagrinėti bylas Civilinių bylų kolegijoje. Be to, su jais iš anksto net nebuvo konsultuotasi.

29 Antra, minėtas teismas pažymi, kad šie paskyrimai nebuvo motyvuoti. Remdamasis spaudoje aprašytais motyvais dėl didelio skaičiaus teisėjų paskyrimo nustatytą laikotarpį nagrinėti bylas Civilinių bylų kolegijoje, jis nurodo, kad tokie paskyrimai negali būti pateisinami darbo krūviu ir dideliu neišnagrinėtų bylų skaičiumi šioje kolegijoje, kuriuos lėmė tai, kaip pastaruoju metu jai buvo vadovauta.

30 Trečia, paskirtiems teisėjams pagal Lenkijos teisę neužtikrinama jokios teisminės gynybos. Iš tiesų sprendimą paskirti teisėją nustatytą laikotarpį nagrinėti bylas kitoje kolegijoje gali peržiūrėti tik *Krajowa Rada Sądownictwa* (Nacionalinė teismų taryba, Lenkija). Vis dėlto atsižvelgiant į dabartinę šios tarybos sudėtį tokia peržiūra nelaikytina teisių gynimo priemone pagal įstatymą įsteigtame nepriklausomame ir nešališkame teisme.

31 Šiuo klausimu prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gretina teisėjo paskyrimą be jo sutikimo nustatytą laikotarpį nagrinėti bylas kitoje kolegijoje nei ta, į kurią eiti pareigų buvo paskirtas, su teisėjo perkėlimo be jo sutikimo priemonėmis. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798) 118 punkte Teisingumo Teismas konstatavo, kad tokios perkėlimo priemonės gali pažeisti teisėjų nepašalinamumo ir nepriklausomumo principus ir jas turi būti galima peržiūrėti teisme.

32 Ketvirta, tiek Civilinių bylų kolegijos pirmininkė, tiek *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) pirmoji pirmininkė, kurios priėmė pagrindinėje byloje nagrinėjamas nutartis, buvo paskirtos *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) teisėjomis pažeidžiant teisę; šio paskyrimo aplinkybės yra tapačios Teisingumo Teismo išnagrinėtoms aplinkybėms byloje, kurioje priimtas 2021 m. spalio 6 d. Sprendimas *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798). Teismo procesai, kuriuose dalyvauja tokie asmenys, yra negaliojantys, nes pažeidžia šalių teisę į teisingą bylos nagrinėjimą.

33 Penkta, teisėjai, paskirti nustatytą laikotarpį nagrinėti bylas Civilinių bylų kolegijoje, neatleidžiami nuo teisminės veiklos vykdymo kolegijoje, iš kurios buvo paskirti. Taigi jiems tenka dvigubas darbo krūvis.

34 Visų pirma Lenkijos teisėje nėra teisinio pagrindo, kuriuo būtų galima pagrįsti tokį dvigubą darbo krūvį. Iš tiesų pagal Aukščiausiojo Teismo įstatymo 35 straipsnio 3 dalį galima paskirti teisėją be jo sutikimo kitoje kolegijoje nagrinėti tik konkrečią bylą arba nagrinėti bylas tik ribotą laiką. Pastaruoju atveju atitinkamas teisėjas turi nagrinėti bylas tik toje kitoje kolegijoje, o tuo pačiu metu nagrinėti bylų dar ir kolegijoje, iš kurios buvo paskirtas, negali.

35 Be to, minėtas dvigubas darbo krūvis kelia problemų dėl vykdomo teisingumo kokybės, atsižvelgiant į *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) teisėjų specializaciją, kuri būtina geram šio teismo veikimui. Dėl paskyrimo nagrinėti bylas kitoje kolegijoje atitinkamas teisėjas turi priimti sprendimus teisės srityse, kurios nėra jo specializacija.

36 Galiausiai kai kuriuose savo prašymuose priimti prejudicinį sprendimą juos pateikęs teismas pažymi, kad toks dvigubas darbo krūvis gali prieštarauti Direktyvos 2003/88 6 straipsnio b punktui. Jo nuomone, negalima sutikti su tuo, kad teismo pirmininkas turi diskreciją be jokio dialogo skirti teisėjui papildomų užduočių, nors pridėjus šias užduotis būtų viršytos maksimalios Europos Sąjungos ir nacionalinės darbo laiko normos.

37 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl teisėjų kolegijų, turinčių priimti sprendimus dėl penkių kasacinių skundų, suderinamumo su ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, siejamos su Chartijos 47 straipsniu, reikalavimais. Be to, bylose C-455/23, C-459/23 ir C-486/23 jam kyla klausimas, ar nesuderinamumo su Sąjungos teise atveju šios kolegijos turi atsisakyti priimti sprendimą.

38 Tokiomis aplinkybėmis *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylų nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus bylose C-422/23 ir C-493/23:

„1. Ar tuo atveju, jei nacionalinės teisės nuostatoje numatyta, kad paskutinės instancijos nacionalinio teismo [(*Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas)] pirmininko pareigas vykdančio šio teismo [pirmojo pirmininko] diskreciniu sprendimu [*Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) teisėjas] iš kolegijos, kurioje pagal savo išsilavinimą ir kompetenciją paprastai nagrinėja bylas, be jo sutikimo gali būti skiriamas nustatytą laikotarpį per metus nagrinėti bylas kitoje šio teismo kolegijoje, turinčioje jurisdikciją nagrinėti kitokio pobūdžio bylas nei tos, kurias šis teisėjas nagrinėjo iki tol, ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su [Chartijos] 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją reikalaujama, kad, siekiant apsaugoti šitaip paskirto teisėjo nepriklausomumą ir savarankiškumą, jis galėtų pasinaudoti veiksminga teisių gynimo priemone ir apskųsti tokį sprendimą nepriklausomam ir nešališkam teismui vykstant procesui, atitinkančiam Chartijos 47 ir 48 straipsnių reikalavimus?

2. [Ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinama] taip, kad valstybės narės paskutinės instancijos teismas [(*Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas)], kurio trijų teisėjų kolegiją sudaro teisėjai, iš kurių du be jų sutikimo iš šio teismo kolegijos, į kurią eiti pareigų buvo paskirti, to paties teismo pirmininko buvo paskirti nagrinėti bylas kitoje šio teismo kolegijoje, turinčioje jurisdikciją nagrinėti atitinkamą bylą, prieš tai nesuteikus jiems galimybės sprendimą dėl paskyrimo apskųsti nešališkam ir nepriklausomam teismui vykstant procesui, atitinkančiam [Chartijos] 47 ir 48 straipsnių reikalavimus, nėra pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, užtikrinantis veiksmingą teisės subjektų teisminę gynybą Sąjungos teisei priklausančiose srityse?“

39 Bylose C-455/23, C-459/23 ir C-486/23 *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) savo klausimus (pažymėtina, kad byloje C-459/23 tai yra pirmasis–trečiasis klausimai iš pateiktų septynių) suformulavo taip:

„1. Ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su 2021 m. spalio 6 d. Sprendime *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798) Teisingumo Teismo pateiktu išaiškinimu, turi būti aiškinama taip, kad *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) teisėjo paskyrimas be jo sutikimo laikinai nagrinėti bylas kitoje *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) kolegijoje pažeidžia teisėjų nepašalinamumo ir nepriklausomumo principus, panašiai kaip bendrosios kompetencijos teismo teisėjo perkėlimas iš vieno to paties teismo skyriaus į kitą, jeigu:

– *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) teisėjas paskiriamas nagrinėti bylas, kurių dalykas *ratione materiae* neatitinka kolegijos, į kurią eiti pareigų jis buvo paskirtas, jurisdikcijos,

– teisėjui neužtikrinama 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798) 118 punkte nurodytus reikalavimus atitinkanti galimybė apskųsti teismui sprendimą dėl tokio paskyrimo,

– *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) pirmojo pirmininko sprendimą dėl teisėjo paskyrimo nagrinėti bylas kitoje kolegijoje ir <...> Civilinių bylų kolegijos darbui

vadovaujančio pirmininko sprendimą dėl konkrečių bylų priskyrimo priėmė asmenys, paskirti *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) teisėjais aplinkybėmis, tapačiomis toms, kuriomis priimtas 2021 m. spalio 6 d. Sprendimas *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* [(C-487/19, EU:C:2021:798)], atsižvelgiant į tai, kad pagal suformuotą jurisprudenciją teismo procesai, kuriuose dalyvauja tokie asmenys, yra negaliojantys arba pažeidžia [1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK)] 6 straipsnyje įtvirtintą šalių teisę į teisingą bylos nagrinėjimą,

– teisėjo paskyrimas be jo sutikimo nustatytą laikotarpį nagrinėti bylas kitoje *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) kolegijoje nei ta, kurioje vykdo savo pareigas, paliekant jam pareigą nagrinėti bylas kolegijoje, iš kurios buvo paskirtas, neturi jokio pagrindo nacionalinėje teisėje,

– paskiriant teisėją be jo sutikimo nustatytą laikotarpį nagrinėti bylas kitoje *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) kolegijoje nei ta, kurioje jis vykdo savo pareigas, pažeidžiamas [Direktyvos 2003/88] 6 straipsnio b punktas?

2. Neatsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį klausimą, ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad teismas, sudarytas *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) pirmojo pirmininko sprendimu dėl teisėjo paskyrimo nagrinėti bylas kitoje *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) kolegijoje ir <...> Civilinių bylų kolegijos darbui vadovaujančio pirmininko sprendimu dėl konkrečių bylų priskyrimo nagrinėti, priimtais asmenų, paskirtų *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) teisėjais aplinkybėmis, tapačiomis išnagrinėtosioms byloje, [kurioje priimtas 2021 m. spalio 6 d. Sprendimas] *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798), nėra „pagal įstatymą įsteigtas teismas“, kai iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad teismo procesai, kuriuose dalyvauja tokie asmenys, yra negaliojantys arba pažeidžia [EŽTK] 6 straipsnyje įtvirtintą šalių teisę į teisingą bylos nagrinėjimą?

3. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai arba į antrąjį klausimą būtų atsakyta, kad taip įsteigtas teismas nėra „pagal įstatymą įsteigtas“ teismas, ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir Sąjungos teisės viršenybės principas turi būti aiškinami taip, kad pirmajame ir antrajame klausimuose nurodyta tvarka į teismo sudėtį įtraukti teisėjai gali atsisakyti atlikti veiksmus jiems priskirtoje byloje, įskaitant sprendimo priėmimą, laikydami niekiniais sprendimus dėl jų paskyrimo į kitą *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) kolegiją ir dėl jiems priskirtų konkrečių bylų, o gal jie turi priimti sprendimą byloje ir palikti galimybę šalims nuspręsti, ar [jų priimtą sprendimą] skųsti, motyvuojant tuo, kad juo pažeista šalių teisė į bylos nagrinėjimą ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ir [Chartijos] 47 straipsnio reikalavimus atitinkančiame teisme?“

Konkrečiai su byla C-459/23 susijusios aplinkybės ir klausimai

40 Bendrovė E., kasatorė pagrindinėje byloje C-459/23, verčiasi prekyba elektros energija. Lenkijos valstybės iždui priklauso daugiau kaip 50 % jos akcijų. Bendrovė W., viena iš kitų kasacinio proceso šalių pagrindinėje byloje, gamina, perduoda ir skirsto elektros energiją.

41 2011 m. vasario 24 d. bendrovės E. ir W. sudarė susitarimą dėl nuosavybės teisių pardavimo (toliau – pagrindinėje byloje nagrinėjamas susitarimas). Šiame susitarime buvo nustatytos visų nuosavybės teisių, kylančių iš žaliųjų sertifikatų, t. y. atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos kilmės sertifikatų, pardavimo sąlygos. Bendrovė W. įsipareigojo perleisti bendrovei E. visas iš šių sertifikatų kylančias nuosavybės teises. Bendrovė E. įsipareigojo įsigyti minėtus sertifikatus, sudarydama tiesioginius sandorius Lenkijos energijos biržoje. Minėtame susitarime taip pat buvo numatytos atlygio už tų sertifikatų pardavimą sąlygos ir apibrėžta kainos formulė.

42 Po nesėkmingų bandymų iš naujo derėtis dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamame susitarime nustatytų kainų sąlygų 2017 m. rugsėjo mėn. bendrovė E. nutraukė jai bendrovės W. pateiktų pavedimų parduoti vykdymą.

43 Vėliau bendrovė E. pareiškė ieškinį, siekdama pripažinti, kad sudarant pagrindinėje byloje nagrinėjamą susitarimą sutartiniai santykiai nesusiklostė, nes, kaip ji teigė, buvo pažeistos viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisyklės. Tiek bylą kaip pirmoji instancija išnagrinėjusio *Sąd Okręgowy w Gdańsku* (Gdansko apygardos teismas, Lenkija) 2018 m. gruodžio 6 d. sprendimu, tiek bylą kaip apeliacinė instancija išnagrinėjusio *Sąd Apelacyjny w Gdańsku* (Gdansko apeliacinis teismas, Lenkija) 2019 m. rugpjūčio 13 d. sprendimu šis ieškinys buvo atmestas. Abu teismai iš esmės nusprendė, kad šiam susitarimui netaikoma viešųjų pirkimų teisė.

44 Dėl 2019 m. rugpjūčio 13 d. sprendimo bendrovė E. pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Šiam teismui kyla abejonių dėl bylą iš esmės nagrinėjusių teismų vertinimų, susijusių su viešųjų pirkimų teisės taikymu pagrindinėje byloje nagrinėjamam susitarimui, pagrįstumo. Šios abejonės būtų reikšmingos tuo atveju, jei iš atsakymų į pirmąjį–trečiąjį klausimus, išdėstytus šio sprendimo 39 punkte, būtų matyti, kad jis turi išnagrinėti jam pateiktą kasacinį skundą iš esmės.

45 Pirma, minėtas teismas siekia nustatyti, ar prekybos elektros energija veiklai taikoma viešųjų pirkimų teisė. Šiuo klausimu jis prašo visų pirma išaiškinti Direktyvos 2004/17 3 straipsnio 3 dalies b punktą, t. y. ar sąvoka „elektros tiekim[as] <...> tinklams“ apima elektros energijos pardavimą. Be to, atsižvelgiant į Direktyvos 2004/17 20 straipsnį, reikia nustatyti, ar žalieji sertifikatai yra perkami siekiant vykdyti elektros energijos tiekimo veiklą ir ar jiems turi būti taikoma viešojo pirkimo sutarčių sudarymo tvarka. Net jei toks pirkimas atliekamas vykdant teisinę prievolę ir yra elektros energijos tiekimo veiklos vykdymo pasekmė, jis nėra būtinas elektros energijos pardavimo veiklai vykdyti.

46 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad būtina išaiškinti Direktyvos 2004/17 1 straipsnio 4 dalį, siejamą su jos 14 straipsniu, siekiant nustatyti, ar susitarimas, pagal kurį šalys įpareigojamos apibrėžtomis su kaina ir kiekiu susijusiomis sąlygomis sudaryti vykdymo sutartis, laikytinas preliminariuoju susitarimu, kaip jis suprantamas pagal šią direktyvą, ir jam taikoma viešojo pirkimo sutarčių sudarymo tvarka. Nagrinėjamu atveju bendra metinė bendrovių E. ir W. sudarytų sandorių šių vykdymo sutarčių pagrindu vertė viršija Europos Sąjungos nustatytas sektorinių viešųjų pirkimų ribas. Tačiau šie sandoriai, vertinami atskirai, nesiekia šių ribų. Tokiomis aplinkybėmis šis teismas mano, kad galima pripažinti, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamas susitarimas nėra preliminarusis susitarimas ir nepatenka į Sąjungos viešųjų pirkimų teisės taikymo sritį. Vis dėlto jis pabrėžia, kad pagal Direktyvos 2004/17 17 straipsnio 2 dalį draudžiama suskaidyti sutartį siekiant apeiti šias ribas. Atsižvelgiant į tai, reikėtų nustatyti, ar bendra vykdymo sandorių vertė turi būti apskaičiuota *ex ante*, ar *ex post*.

47 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl sankcijos, kuri turi būti taikoma už tiesioginį sutarties sudarymą visiškai nesilaikant viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisyklių, ir jis nurodo dvi galimybes. Viena vertus, galima konstatuoti, kad toks sutarties sudarymas yra nepaskelbimo apie pirkimą atvejis, numatytas Direktyvos 92/13 2d straipsnio 1 dalies a punkte, todėl pagrindinėje byloje nagrinėjamas susitarimas turi būti pripažintas negaliojančiu. Kita vertus, bendrovė E. siūlo atskirti nepaskelbimą apie pirkimą ir visišką viešojo pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos netaikymą. Pastaruoju atveju būtų taikoma ne ši nuostata, o Lenkijos civilinėje teisėje numatytos griežtesnės sankcijos.

48 Ketvirta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar pagal bendrąjį draudimo piktnaudžiauti teise principą sutartis negali būti pripažinta negaliojančia dėl Sąjungos viešųjų pirkimų teisės nuostatų pažeidimo, jeigu teiginiai dėl tokio pažeidimo yra tik pretekstas siekiant visiškai kitokių tikslų nei tie, kurių siekia Sąjungos teisės aktų leidėjas, pavyzdžiui, išvengti prievolės vykdyti sutartį, kuri ieškovei tapo mažiau pelninga.

49 Tokiomis aplinkybėmis, be šio sprendimo 39 punkte nurodytų trijų klausimų, *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) pateikė šiuos tik su byla C-459/23 susijusius prejudicinius klausimus:

„4. Jeigu į pirma pateiktus klausimus būtų atsakyta, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą yra pagal įstatymą įsteigtas teismas, ar [Direktyvos 2004/17] 3 straipsnio 3 dalies b punktą, siejamą su jos 20 straipsniu ir 1 straipsnio 2 dalies c punktu, reikia aiškinti taip, kad šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies b punkte nurodyta valstybės įmonė, vykdanti mažmeninę ir didmeninę prekybą elektros energija, privalo viešųjų pirkimų tvarka įsigyti žaliuosius sertifikatus, nurodytus [Direktyvos 2009/28] 2 straipsnio [antros pastraipos] k–l punktuose?

5. Jeigu į ketvirtąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar Direktyvos 2004/17 14 straipsnis, siejamas su jos 1 straipsnio 4 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad tokia įmonė ir energijos iš atsinaujinančiųjų šaltinių gamintojas turi viešiesiems pirkimams numatyta tvarka sudaryti preliminarųjį susitarimą, kai vykdant tą susitarimą perkamų žaliųjų sertifikatų numatoma (nors susitarime nenurodyta) bendra vertė viršija šios direktyvos 16 straipsnio a punkte nustatytą ribą, o atskirų sandorių, sudaromų vykdant tą susitarimą, vertė tos ribos neviršija?

6. Jeigu į [ketvirtąjį ir penktąjį klausimus] būtų atsakyta teigiamai, ar susitarimo sudarymas visiškai nesilaikant viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisyklių atitiktų atvejį, nurodytą [Direktyvos 92/13] 2d straipsnio 1 dalies a punkte, o gal tai būtų kitas Europos Sąjungos viešųjų pirkimų teisės pažeidimas, leidžiantis pripažinti susitarimą negaliojančiu netaikant [šią direktyvą] perkeliančioje nacionalinėje teisėje numatytos procedūros?

7. Jeigu į [ketvirtąjį–šeštąjį klausimus] būtų atsakyta teigiamai, ar bendrasis draudimo piktnaudžiauti teise principas turi būti aiškinamas taip, kad
Direktyvos 2004/17 2 straipsnio 1 dalies b punkte nurodyta perkančioji įmonė negali reikalauti pripažinti negaliojančiu susitarimą, kurį sudarė su tiekėju pažeisdama nacionalines nuostatas, perkeliančias Sąjungos viešųjų pirkimų direktyvas, jeigu tikroji priežastis, dėl kurios reikalaujama pripažinti negaliojančiu susitarimą, yra ne Sąjungos teisės laikymasis, o sumažėjęs perkančiosios įmonės veiklos vykdant susitarimą pelningumas?“

50 2023 m. spalio 10 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-422/23, C-455/23, C-459/23, C-486/23 ir C-493/23 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdomos rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas sprendimas.

Dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo

51 Primintina, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, pats Teisingumo Teismas turi įvertinti sąlygas, kuriomis į jį kreipiasi nacionalinis teismas, ir patikrinti savo paties jurisdikciją arba jam pateikto prašymo priimtinumą (2024 m. liepos 11 d. Sprendimo *Hann-Invest ir kt.*, C-554/21, C-622/21 ir C-727/21, EU:C:2024:594, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

52 Kadangi prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikė įvairių sudėčių Civilinių bylų kolegija, reikia patikrinti, ar juos pateikęs subjektas, kuris išreiškė abejonių dėl savo paties nepriklausomumo, yra „teismas“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį.

53 Šiuo klausimu iš suformuotos jurisprudencijos matyti, jog tam, kad įvertintų, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija yra „teismas“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį (o tai yra tik su Sąjungos teise susijęs klausimas), taigi ir tam, kad įvertintų, ar prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas, Teisingumo Teismas atsižvelgia į aplinkybių visumą, be kita ko, į tai, ar ši institucija yra įsteigta pagal įstatymus, ar ji nuolatinė, ar jos jurisdikcija yra privaloma, ar procesas joje yra grindžiamas rungimosi principu, ar ji taiko teisės aktus ir ar ji yra nepriklausoma (šiuo klausimu žr. 1966 m. birželio 30 d. Sprendimą *Vaassen-Göbbels*, 61/65, EU:C:1966:39, p. 395; 2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Krajowa Rada Sądownictwa (Leidimas teisėjui toliau eiti pareigas)*, C-718/21, EU:C:2023:1015, 40 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; taip pat 2024 m. gegužės 7 d. Sprendimo *NADA ir kt.*, C-115/22, EU:C:2024:384, 35 punktą).

54 Teisingumo Teismas jau yra nurodęs, kad pats *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) atitinka nurodytus reikalavimus, ir pažymėjo: kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikia nacionalinis teismas, reikia preziumuoti, kad jis atitinka šiuos reikalavimus, neatsižvelgiant į jo faktinę sudėtį (2022 m. kovo 29 d. Sprendimo *Getin Noble Bank*, C-132/20, EU:C:2022:235, 68 ir 69 punktai; taip pat 2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Krajowa Rada Sądownictwa (Leidimas teisėjui toliau eiti pareigas)*, C-718/21, EU:C:2023:1015, 41 punktas).

55 Vis dėlto ši prezumpcija galėtų būti nuginčyta, jeigu valstybės narės arba tarptautinio teismo priimtas galutinis sprendimas lemtų išvadą, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teisėjas nėra iš anksto pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, kaip jis suprantamas pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa (2022 m. kovo 29 d. Sprendimo *Getin Noble Bank*, C-132/20, EU:C:2022:235, 72 punktas ir 2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Krajowa Rada Sądownictwa (Leidimas teisėjui toliau eiti pareigas)*, C-718/21, EU:C:2023:1015, 44 punktas).

56 Gavęs vieno teisėjo sudėties Civilinių bylų kolegijos kreipimąsi, Teisingumo Teismas nusprendė, kad, atsižvelgiant į jo paties jurisprudenciją dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, siejamos su Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa, tiek 2022 m. vasario 3 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendime *Advance Pharma sp. z o.o. prieš Lenkiją* (CE:ECHR:2022:0203JUD00146920), tiek 2021 m. gegužės 6 d. *Naczelny Sąd Administracyjny* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Lenkija) sprendime padarytos įvairios išvados ir vertinimai leidžia konstatuoti, kad dėl to, kaip buvo paskirtas šios sudėties kolegijos teisėjas, ji neturi pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo ir nešališko teismo statuso, kaip tai suprantama pagal šias Sąjungos teisės nuostatas. Todėl šio Teisingumo Teismo sprendimo 54 punkte nurodyta prezumpcija turėjo būti laikoma nuginčyta (šiuo klausimu žr. 2024 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*, C-326/23, EU:C:2024:940, 29–37 punktus).

57 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos nematyti, kad į prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sudėtį įeinantys teisėjai buvo paskirti į Civilinių bylų kolegiją pagal procedūrą, tapačią tai, pagal kurią buvo paskirtas vieno teisėjo sudėties teismas, pateikęs prašymą priimti prejudicinį sprendimą byloje, kurioje priimtas 2024 m. lapkričio 7 d. Sprendimas *Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (C-326/23, EU:C:2024:940). Iš šios bylos medžiagos taip pat nematyti, kad šių teisėjų skyrimas buvo nagrinėjamas bylose, kuriose priimti ankstesniame šio sprendimo punkte nurodyti Europos Žmogaus Teisių Teismo ir *Naczelny Sąd Administracyjny* (Aukščiausiasis administracinis teismas) sprendimai.

58 Tokiomis aplinkybėmis prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo abejonių dėl jo paties nepriklausomumo nepakanka šio sprendimo 54 punkte nurodytai prezumpcijai nuginčyti.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl klausimų bylose C-422/23 ir C-493/23, taip pat dėl pirmųjų ir antrųjų klausimų bylose C-455/23, C-459/23 ir C-486/23

Dėl priimtinumo

59 Europos Komisija mano, kad pirmieji klausimai bylose C-422/23 ir C-493/23 ir antrieji klausimai bylose C-455/23, C-459/23 ir C-486/23 yra nepriimtini. Šie klausimai nėra būtini siekiant išspręsti ginčus pagrindinėse bylose, nes šie ginčai nesusiję nei su *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) pirmosios pirmininkės sprendimu skirti teisėją nagrinėti bylas kitoje šio teismo kolegijoje, nei su šios pirmosios pirmininkės ir Civilinių bylų kolegijos pirmininkės skyrimo į teisėjo pareigas procedūros teisėtumu.

60 Nagrinėjamu atveju penkiose pagrindinėse bylose prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kaip matyti iš šių prašymų, turi *in limine litis* nustatyti, ar jis yra pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa, kai keli į Civilinių bylų kolegijos, pateikusios prašymus priimti prejudicinį sprendimą, sudėtį įeinantys nariai buvo paskirti laikinai nagrinėti bylas šioje kolegijoje ir negalėjo ginčyti tokio paskyrimo.

61 Kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, prejudiciniai klausimai, kuriais siekiama sudaryti sąlygas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui išspręsti *in limine litis* procesinio pobūdžio sunkumus, kaip antai susijusius su jo paties jurisdikcija nagrinėti jam paskirtą bylą arba teisinėmis pasekmėmis, kurios turi arba neturi būti laikomos sukeltomis teismo sprendimo, sudarančio galimą kliūtį jam toliau nagrinėti tokią bylą, yra priimtini pagal SESV 267 straipsnį (2023 m. liepos 13 d. Sprendimo *YP ir kt. (Teisėjo imuniteto panaikinimas ir jo nušalinimas nuo pareigų)*, C-615/20 ir C-671/20, EU:C:2023:562, 47 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; taip pat 2025 m. kovo 6 d. Sprendimo *D. K. (Teisėjo nušalinimas)*, C-647/21 ir C-648/21, EU:C:2025:143, 53 punktas).

62 Tokiomis aplinkybėmis pirmieji klausimai bylose C-422/23 ir C-493/23 ir antrieji klausimai bylose C-455/23, C-459/23 ir C-486/23 yra priimtini.

Dėl esmės

– *Pirminės pastabos*

63 Pagal ESS 19 straipsnį, kuriame sukonkretinta ESS 2 straipsnyje įtvirtinta teisinės valstybės vertybė, nacionaliniai teismai ir Teisingumo Teismas turi pareigą užtikrinti visapusišką Sąjungos teisės taikymą visose valstybėse narėse, taip pat teisės subjektams pagal šią teisę suteikiamą teisminę gynybą (2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundas)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 108 punktas ir 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimas *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.*, C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931, 59 punktas).

64 Siekdamos šio tikslo, kaip numatyta ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, valstybės narės turi numatyti teisių gynimo priemonių ir procedūrų sistemą, užtikrinančią teisės subjektams, kad bus laikomasi jų teisės į veiksmingą teisminę gynybą Sąjungos teisei priklausančiose srityse. Sąjungos teisėje teisės subjektams numatytų teisių veiksmingos teisminės gynybos principas, į kurį daroma nuoroda ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kylantis iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų; jis yra įtvirtintas EŽTK 6 ir 13 straipsniuose ir patvirtintas Chartijos 47 straipsnyje. Taigi į šią Chartijos nuostatą reikia tinkamai atsižvelgti aiškinant ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 102 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

65 Dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos *ratione materiae* taikymo srities pažymėtina, kad ši nuostata taikoma „Sąjungos teisei priklausančiose srityse“, neatsižvelgiant į aplinkybes, kuriomis valstybės narės įgyvendina šią teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį (šiuo klausimu žr. 2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 29 punktą ir 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.*, C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931, 62 punktą).

66 ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, be kita ko, taikoma bet kuriai nacionalinei institucijai, kuri, kaip teismas, gali priimti sprendimą dėl klausimų, susijusių su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu, taigi patenkančių į šios teisės taikymo sritį (2020 m. kovo 26 d. Sprendimo *Miasto Łowicz et Prokurator Generalny*, C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; taip pat 2024 m. liepos 11 d. Sprendimo *Hann-Invest ir kt.*, C-554/21, C-622/21 ir C-727/21, EU:C:2024:594, 36 punktas).

67 Toks yra prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo atvejis; jam iš tiesų gali tekti priimti sprendimą dėl klausimų, susijusių su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu, ir jis, kaip „teismas“, kaip tai suprantama pagal šią teisę, yra priskiriamas prie Lenkijos teisių gynimo priemonių „Sąjungos teisei priklausančiose srityse“ sistemos, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, todėl šis teismas turi atitikti veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus.

68 Be to, kai kuriuose prašymuose priimti prejudicinį sprendimą juos pateikęs teismas remiasi ir Chartijos 47 straipsniu. Šiuo klausimu primintina, kad pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį Chartijos nuostatos skirtos valstybėms narėms tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę; šioje nuostatoje patvirtinama suformuota jurisprudencija, pagal kurią Sąjungos teisės sistemoje užtikrinamos pagrindinės teisės gali būti taikomos visais atvejais, kuriuos reglamentuoja Sąjungos teisė, tačiau negali peržengti šių atvejų ribų (2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *A. K. ir kt.*

(Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas), C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982, 78 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; taip pat 2024 m. liepos 11 d. Sprendimo *Hann-Invest ir kt.*, C-554/21, C-622/21 ir C-727/21, EU:C:2024:594, 31 punktas).

69 Nagrinėjamu atveju prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė, kad pagrindinės bylos (C-422/23, C-455/23, C-486/23 ir C-493/23) susijusios su nacionaliniu lygmeniu įgyvendintos Sąjungos teisės normos aiškinimu ar taikymu. Tokiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo turimą informaciją, neatrodo, kad Chartijos 47 straipsnis būtų taikomas šiose bylose. Vis dėlto, nors Chartijos 47 straipsnis netaikytinas pagrindinėse bylose, į jį turi būti tinkamai atsižvelgta aiškinant ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą (2021 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Republika*, C-896/19, EU:C:2021:311, 44 ir 45 punktai; taip pat 2025 m. vasario 25 d. Sprendimo *Sąd Rejonowy w Białymstoku ir Adoreikė*, C-146/23 ir C-374/23, EU:C:2025:109, 43 punktas).

70 Kita vertus, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-459/23 matyti, kad pagrindinėje byloje bendrovė E. remiasi viešojo pirkimo sutarčių sudarymą reglamentuojančių Sąjungos taisyklių, be kita ko, Direktyvos 2004/17, pažeidimu. Pateikdamas tik su šia byla susijusius klausimus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą visų pirma dėl šios direktyvos taikymo srities išaiškinimo. Taigi konstatuotina, kad minėta pagrindinė byla susijusi su nacionaliniu lygmeniu įgyvendintos Sąjungos teisės normos taikymu; kartu reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo atsakymus į konkrečiai su byla C-459/23 susijusius klausimus, turės nustatyti, ar Direktyva 2004/17 iš tikrųjų taikytina pagrindinėje byloje, ir, jei taip, turės būti taikomas ir Chartijos 47 straipsnis.

71 Tokiomis aplinkybėmis reikia priimti sprendimą dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, siejamos su Chartijos 47 straipsniu, išaiškinimo.

– *Dėl klausimų*

72 Savo pirmaisiais ir antraisiais klausimais bylose C-422/23 ir C-493/23, taip pat pirmaisiais dviem klausimais bylose C-455/23, C-459/23 ir C-486/23 prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos nacionalinio teismo pirmininko priimtos priemonės, kuriomis vienos šio teismo kolegijos teisėjai skiriami laikinai nagrinėti bylas kitoje to teismo kolegijoje, kartu paliekant juos nagrinėti bylas kolegijoje, iš kurios buvo paskirti, nors šie teisėjai nesutiko su šiuo paskyrimu ir neturi jokių teisminių gynimo priemonių jam užginčyti, dėl tokio paskyrimo padidėja atitinkamų teisėjų darbo krūvis ir jie turi dalyvauti sprendžiant klausimus, nesusijusius su jų specializacija, taip pat šis pirmininkas buvo paskirtas į tą patį teismą aplinkybėmis, nesuderinamomis su ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos reikalavimais.

73 Šiuo klausimu primintina, pirma, kad pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą kiekviena valstybė narė turi užtikrinti, kad institucijos, priskirtos prie jos teisių gynimo priemonių Sąjungos teisei priklausančiose srityse sistemos kaip „teismai“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, ir turinčios priimti sprendimus dėl šios teisės taikymo ar aiškinimo, atitiktų veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, tarp jų – nepriklausomumo reikalavimą (2024 m. liepos 11 d. Sprendimo *Hann-Invest ir kt.*, C-554/21, C-622/21 ir C-727/21, EU:C:2024:594, 47 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; taip pat 2025 m. kovo 6 d. Sprendimo *D. K. (Teisėjo nušalinimas)*, C-647/21 ir C-648/21, EU:C:2025:143, 65 punktas).

74 Šis teismų nepriklausomumo reikalavimas, kuris neatsiejamas nuo teismo paskirties, sudaro pagrindinės teisės į veiksmingą teisminę gynybą ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą esmę, nes šios teisės yra ypač svarbios kaip visų teisių, kurias teisės subjektai turi pagal Sąjungos teisę, apsaugos ir valstybių narių bendrų vertybių, nurodytų ESS 2 straipsnyje, tarp jų teisinės valstybės vertybės, išsaugojimo garantas (2024 m. liepos 11 d. Sprendimo *Hann-Invest ir kt.*, C-554/21, C-622/21 ir C-727/21, EU:C:2024:594, 49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; taip pat 2025 m. kovo 6 d. Sprendimo *D. K. (Teisėjo nušalinimas)*, C-647/21 ir C-648/21, EU:C:2025:143, 66 punktas).

75 Minėtas nepriklausomumo reikalavimas apima du aspektus. Pagal pirmąjį, išorinį, aspektą reikalaujama, kad atitinkama institucija savo funkcijas vykdytų visiškai autonomiškai, jos nesaistytų jokie hierarchijos ar pavaldumo ryšiai, ji negautų jokių nurodymų ar įpareigojimų, taigi būtų apsaugota nuo išorinio poveikio ar spaudimo, kurie gali kelti grėsmę jos narių nepriklausomam sprendimų priėmimui ir turėti įtakos jų sprendimams. Antrasis, vidinis, aspektas susijęs su sąvoka „nešališkumas“ ir pagal jį reikalaujama vienodai atsiriboti nuo bylos šalių ir jų atitinkamų interesų, susijusių su nagrinėjamos bylos dalyku. Pagal šį aspektą reikalaujama objektyvumo ir kad nebūtų jokio suinteresuotumo bylos baigtimi, išskyrus siekį, kad ginčas būtų išspręstas griežtai laikantis teisės normų (2024 m. liepos 11 d. Sprendimo *Hann-Invest ir kt.*, C-554/21, C-622/21 ir C-727/21, EU:C:2024:594, 50 ir 51 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija; taip pat 2025 m. kovo 6 d. Sprendimo *D. K. (Teisėjo nušalinimas)*, C-647/21 ir C-648/21, EU:C:2025:143, 67 punktas).

76 Nors pagal „išorinį“ nepriklausomumo aspektą iš esmės siekiama užtikrinti teismų nepriklausomumą nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių laikantis teisinės valstybės veikimui būdingo valdžių padalijimo principo, pagal šį aspektą taip pat siekiama apsaugoti teisėjus nuo atitinkamo teismo viduje daromo nederamo poveikio (šiuo klausimu žr. 2024 m. liepos 11 d. Sprendimo *Hann-Invest ir kt.*, C-554/21, C-622/21 ir C-727/21, EU:C:2024:594, 54 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; taip pat 2025 m. kovo 6 d. Sprendimo *D. K. (Teisėjo nušalinimas)*, C-647/21 ir C-648/21, EU:C:2025:143, 68 punktą).

77 Be to, pažymėtina, kad vykdydamas savo funkcijas teisėjas turi būti apsaugotas ne tik nuo bet kokios tiesioginės įtakos, daromos teikiant nurodymus, bet ir nuo netiesioginės įtakos, galinčios pakreipti teismo sprendimus kuria nors linkme (šiuo klausimu žr. 2024 m. liepos 11 d. Sprendimo *Hann-Invest ir kt.*, C-554/21, C-622/21 ir C-727/21, EU:C:2024:594, 53 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; taip pat 2024 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *S. (Teismo sudėties keitimas)*, C-197/23, EU:C:2024:956, 62 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

78 Norint užtikrinti šias nepriklausomumo ir nešališkumo garantijas, būtina, kad egzistuotų taisyklės, be kita ko, dėl atitinkamos institucijos sudėties, kad teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl to, ar šiai institucijai nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl jos neutralumo, kai susikerta interesai (2024 m. liepos 11 d. Sprendimo *Hann-Invest ir kt.*, C-554/21, C-622/21 ir C-727/21, EU:C:2024:594, 52 punktas ir 2025 m. kovo 6 d. Sprendimo *D. K. (Teisėjo nušalinimas)*, C-647/21 ir C-648/21, EU:C:2025:143, 70 punktas).

79 Antra, atsižvelgiant į neatsiejamus teisės kreiptis į teismą ir teisėjų nepriklausomumo bei nešališkumo garantijų ryšius, pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą taip pat reikalaujama, kad teismas būtų „įsteigtas pagal įstatymą“ (šiuo klausimu žr. 2024 m. liepos 11 d. Sprendimo *Hann-Invest ir kt.*, C-554/21, C-622/21 ir C-727/21, EU:C:2024:594, 55 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; taip pat 2024 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *S. (Teismo sudėties keitimas)*, C-197/23, EU:C:2024:956, 63 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

80 Sąvoka „pagal įstatymą įsteigtą teismą“, kuri taip pat pateikta Chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje ir pirmiausia atspindi teisinės valstybės principą, yra susijusi ne tik su paties teismo steigimo teisiniu pagrindu, bet ir su teismo sudėtimi kiekvienoje byloje ir bet kuria kita nacionalinės teisės nuostata, kurios nesilaikant vieno ar kelių teisėjų dalyvavimas nagrinėjant bylą tampa neteisėtas. Taigi ši sąvoka apima bylų skyrimo ir perskirstymo taisykles (šiuo klausimu žr. 2025 m. kovo 6 d. Sprendimo *D. K. (Teisėjo nušalinimas)*, C-647/21 ir C-648/21, EU:C:2025:143, 73 ir 74 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

81 Atsižvelgiant į tai, pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą šiuo tikslu taip pat reikalaujama, kad taisyklės, reglamentuojančios bylą nagrinėjančio teismo sudėtį, būtų tokios, kad galėtų užkirsti kelią nederamai kištis į sprendimų priėmimo procesą konkrečioje byloje asmenims, kurie neįeina į tą bylą nagrinėjančio teismo sudėtį ir kuriems šalys negalėjo pateikti savo argumentų (šiuo klausimu žr. 2024 m. liepos 11 d. Sprendimo *Hann-Invest ir kt.*, C-554/21, C-622/21 ir C-727/21, EU:C:2024:594, 59 punktą ir 2025 m. kovo 6 d. Sprendimo *D. K. (Teisėjo nušalinimas)*, C-647/21 ir C-648/21, EU:C:2025:143, 75 punktą).

82 Nagrinėjamu atveju prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar su šio sprendimo 73–81 punktuose primintais reikalavimais suderinamos priemonės, kuriomis *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) pirmoji pirmininkė paskyrė Darbo ir socialinio draudimo bylų kolegijos teisėjus nustatytą trijų mėnesių laikotarpį nagrinėti bylas Civilinių bylų kolegijoje, palikdama juos šiuo laikotarpiu toliau nagrinėti bylas kolegijoje, iš kurios buvo paskirti.

83 Šiuo klausimu pirmiausia pažymėtina, kad valstybės narės savo nacionalinėje teisėje gali teisėtai numatyti sąlygas, kuriomis teismo pirmininkas turi teisę imtis priemonių laikinai paskirti šio teismo teisėjus nagrinėti bylas dviejose kolegijose – kolegijoje, į kurią eiti pareigų iš pradžių buvo paskirti, ir kitoje to teismo kolegijoje. Iš tiesų tokios priemonės gali būti būtinos siekiant organizuoti teismo vidaus darbą, atsižvelgiant į reikalavimus, susijusius su būtinybe užtikrinti gerą teisingumo vykdymą ir protingo termino principo laikymusi.

84 Be to, dėl sąlygų, kuriomis tokių priemonių galima imtis, pažymėtina, pirma, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl to, kokią įtaką turi aplinkybė, kad *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) pirmoji pirmininkė, paskyrusi atitinkamus teisėjus laikinai nagrinėti bylas Civilinių bylų kolegijoje, kaip, beje, ir šios kolegijos pirmininkė, paskyrusi šios sudėties teismui nagrinėti pagrindines bylas, buvo paskirtos į šio teismo teisėjo pareigas aplinkybėmis, nesuderinamomis su ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa.

85 Šiuo klausimu neginčytina, kad, kaip pažymi prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798) 155 ir 160 punktuose Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal Sąjungos teisės viršenybės principą nacionalinis teismas privalo laikyti negaliojančia instancijos, kuri nėra pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, priimtą nutartį.

86 Vis dėlto tai nereiškia, kad bet kokia teismo vidaus darbo organizavimo priemonė, kaip antai priemonė, kuria teisėjai laikinai skiriami nagrinėti bylas kitoje kolegijoje nei ta, į kurią eiti pareigų buvo paskirti, arba jiems priskiriamos tam tikros bylos, turi būti laikoma negaliojančia, jeigu ją priėmė šio teismo pirmininkas arba bylą nagrinėjančios teisėjų kolegijos pirmininkas, kurie nėra pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos

teisę. Iš tiesų byla, kurioje suformuota ankstesniame šio sprendimo punkte nurodyta jurisprudencija, skirtingai nei nagrinėjamos bylos, buvo susijusi su priimtais teismo sprendimais, kuriais užbaigiamas procesas.

87 Vadinasi, tai, kad *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) pirmininkė ir Civilinių bylų kolegijos pirmininkė, kurios atitinkamai paskyrė tam tikrus teisėjus nagrinėti bylas šioje kolegijoje ir priskyrė tam tikros sudėties teismui pagrindines bylas, buvo paskirtos, kaip konstatavo prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, aplinkybėmis, nesuderinamomis su ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos reikalavimais, savaime nėra pakankamas pagrindas pripažinti, kad taip sudarytos šias bylas nagrinėjančios kolegijos taip pat neturi būti laikomos pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę.

88 Antra, siekiant garantuoti, kad priemonės, kuriomis teismo teisėjai yra laikinai paskirti nagrinėti bylas dviejose kolegijose – kolegijoje, į kurią eiti pareigų iš pradžių buvo paskirti, ir kitoje to teismo kolegijoje, būtų suderinamos su nepriklausomumo ir nešališkumo principais, taip pat su pagal įstatymą įsteigto teismo reikalavimu, reikia užtikrinti, kad šios priemonės nebūtų vienas iš būdų kontroliuoti teismo sprendimų turinį.

89 Taip galėtų būti tuo atveju, jei tokios priemonės galėtų turėti ne tik ilgalaikį poveikį atitinkamų teisėjų įgaliojimų apimčiai ir jiems priskirtų bylų nagrinėjimui, bet ir reikšmingų pasekmių jų gyvenimui ir karjerai, nes, pavyzdžiui, šie teisėjai būtų perkelti į žemesnes pareigas arba pablogėtų jų profesinė padėtis. Be to, tokios priemonės galėtų sukelti teisės subjektams pagrįstų abejonių dėl šių teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo, jeigu jų taikymas priklausytų tik nuo nacionalinio teismo pirmininko diskrecijos ir jos būtų skirtos tam tikriems teisėjams dėl to, kad prieštaraudami neseniai įvykdytoms Lenkijos teisingumo sistemos reformoms jie praeityje pareiškė savo nuomonę, arba jeigu jos būtų priimtos reaguojant į šių teisėjų sprendimus (pagal analogiją žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 115 ir 119 punktus).

90 Vis dėlto taip nėra tuo atveju, kai priemonės skirti teisėjus nagrinėti bylas tam tikroje kolegijoje grindžiamos teisėtais pagrindais, visų pirma susijusiais su geru teisingumo vykdymu, priimtos remiantis atitinkamo teismo veiklą reglamentuojančiomis nacionalinėmis taisyklėmis, yra laikinos ir griežtai apibrėžtos trukmės su galimybe jas pratęsti, nepaneigia atitinkamų teisėjų paskyrimo į pirminę kolegiją, taip pat jomis šie teisėjai nenušalinami nuo jiems paskirtų nagrinėti bylų ir neperkeliami į žemesnes pareigas. Tokia išvada juo labiau darytina tuo atveju, kai tokios visiškai organizacinės priemonės yra susijusios su daug atitinkamo nacionalinio teismo teisėjų ir jų tikslas ir poveikis nėra tai, kad jos būtų taikomos tam tikriems teisėjams dėl praeityje pareikštų nuomonių. Aplinkybė, kad dėl tokių priemonių gali laikinai, nors ir reikšmingai, padidėti atitinkamų teisėjų darbo krūvis ir šie privalo spręsti klausimus, nesusijusius su jų specializacija, šiuo klausimu reikšmės neturi.

91 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad pagrindinėse bylose nagrinėjamos priemonės atitinka ankstesniame šio sprendimo punkte nurodytas priemones.

92 Iš tiesų, pirma, priemonės, kuriomis *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) pirmoji pirmininkė paskyrė Darbo ir socialinio draudimo bylų kolegijos teisėjus nustatytą trijų mėnesių laikotarpį nagrinėti bylas Civilinių bylų kolegijoje, buvo priimtos remiantis Aukščiausiojo Teismo įstatymo 35 straipsnio 3 dalimi. Šioje ilgą laiką galiojančioje nuostatoje aiškiai nustatytas ne ilgesnis kaip

šešių mėnesių per metus laikotarpis, kuriuo tokios priemonės gali būti taikomos be atitinkamų teisėjų sutikimo. Be to, atrodo, kad pagal minėtos nuostatos antrą sakinį nedraudžiama šiems teisėjams toliau eiti pareigų kolegijoje, iš kurios buvo paskirti.

93 Vis dėlto prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagal Aukščiausiojo Teismo įstatymo 35 straipsnio 3 dalį neleidžiama, kad toks paskyrimas vyktų be atitinkamo teisėjo sutikimo, taip pat joje nenumatyta, kad atitinkamas teisėjas šiuo laikotarpiu paliekamas eiti pareigas kolegijoje, iš kurios buvo paskirtas. Šiuo klausimu primintina, kad Teisingumo Teismas neturi kvestionuoti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateikto nacionalinės teisės išaiškinimo. Vis dėlto net darant prielaidą, kad pagal tą pačią nuostatą neleidžiami atitinkami paskyrimai, vien šios aplinkybės nepakanka, kad būtų galima suabejoti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sudėčių atitiktimi ESS 19 straipsnio 1 dalies antrai pastraipai, siejamai su Chartijos 47 straipsniu.

94 Antra, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad, nors ir nenurodyta jokių priežasčių, atrodo, šių priemonių buvo imtasi siekiant spręsti bylų daugėjimo Civilinių bylų kolegijoje problemą ir sumažinti didelį šios kolegijos neišnagrinėtų bylų skaičių. Taigi jomis siekiama teisėto tikslo, neatsižvelgiant į aplinkybes, lėmusias šį didelį neišnagrinėtų bylų skaičių.

95 Trečia, pagrindinėse bylose nagrinėjamos priemonės yra laikinos, nes atitinkami teisėjai skiriami nagrinėti bylas Civilinių bylų kolegijoje trijų mėnesių laikotarpiui, nors Aukščiausiojo Teismo įstatymo 35 straipsnio 3 dalyje numatyta ne ilgesnė kaip šešių mėnesių per metus trukmė. Šiomis aplinkybėmis galimybė pratęsti arba atnaujinti tokių paskyrimų trukmę, dėl ko paskyrimas į Civilinių bylų kolegiją taptų beveik nuolatinis, yra hipotetinė, kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos informacijos.

96 Ketvirta, remiantis Teisingumo Teismo turima informacija, atrodo, kad šios priemonės nelėmė jokio atitinkamų teisėjų perkėlimo į žemesnes pareigas ar jų profesinės padėties pablogėjimo, nes šie teisėjai ir toliau nagrinėja kasacinius skundus, priskirtus *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas). Dėl minėtų priemonių šie teisėjai nebuvo nušalinti nuo anksčiau jiems priskirtų bylų nagrinėjimo; reikia pažymėti, kad jie ir toliau nagrinėja bylas kolegijoje, iš kurios buvo paskirti, visą tų priemonių taikymo laikotarpį. Kaip konstatuota šio sprendimo 90 punkte, aplinkybė, kad dėl tokių priemonių gali laikinai padidėti atitinkamų teisėjų darbo krūvis ar kad šie privalo spręsti klausimus, nesusijusius su jų specializacija, šiuo atveju reikšmės neturi.

97 Penkta, pagrindinėse bylose nagrinėjamos priemonės buvo taikomos iš viso maždaug dvidešimčiai teisėjų. Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo turimą informaciją, neatrodo, kad šios priemonės būtų skirtos konkretiems teisėjams, pavyzdžiui, dėl to, kad jie kritikavo Lenkijos teisingumo sistemos reformas.

98 Šiomis aplinkybėmis tai, kad pagrindinėse bylose nagrinėjamos priemonės buvo nustatytos be atitinkamų teisėjų sutikimo ir kad šie teisėjai neturi jokios teisių gynimo priemonės joms užginčyti, negali būti laikoma nepriklausomumo ir nešališkumo principų, taip pat pagal įstatymą įsteigto teismo reikalavimo pažeidimu. Iš tiesų, nesant jokių įrodymų, kad šios priemonės gali turėti drausminei nuobaudai analogišką poveikį, tokios aplinkybės negali sukelti teisės subjektams pagrįstų abejonių dėl šių teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo.

99 Be to, bet kuriuo atveju reikia pridurti, kad dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sudėties teisėtumo, atsižvelgiant į ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją turi būti galima atlikti teisminę

kontrolę (pagal analogiją žr. 2024 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *S. (Teismo sudėties keitimas)*, C-197/23, EU:C:2024:956, 67 punktą). Nagrinėjamu atveju pagrindinės bylos aiškiai rodo, kad pagal nacionalinę teisę prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui suteikiama galimybė patikrinti savo sudėties teisėtumą.

100 Atsižvelgiant į visus išdėstytus motyvus, į du klausimus bylose C-422/23 ir C-493/23, taip pat į pirmuosius du klausimus bylose C-455/23, C-459/23 ir C-486/23 reikia atsakyti: ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiamos nacionalinio teismo pirmininko priimtos priemonės, kuriomis vienos šio teismo kolegijos teisėjai skiriami laikinai nagrinėti bylas kitoje to teismo kolegijoje, kartu paliekant juos nagrinėti bylas kolegijoje, iš kurios buvo paskirti, nors šie teisėjai nesutiko su šiuo paskyrimu ir neturi jokių teisminių gynimo priemonių jam užginčyti, dėl tokio paskyrimo padidėja atitinkamų teisėjų darbo krūvis ir jie turi dalyvauti sprendžiant klausimus, nesusijusius su jų specializacija, taip pat šis pirmininkas buvo paskirtas į tą patį teismą aplinkybėmis, nesuderinamomis su ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos reikalavimais, jeigu tokios priemonės grindžiamos teisėtais pagrindais, visų pirma susijusiais su geru teisingumo vykdymu, priimtos remiantis atitinkamo teismo veiklą reglamentuojančiomis nacionalinėmis taisyklėmis, yra laikinos ir griežtai apibrėžtos trukmės, nepaneigia atitinkamų teisėjų paskyrimo į pirminę kolegiją, taip pat jomis šie teisėjai neperkeliami į žemesnes pareigas ir nenušalinami nuo jiems paskirtų nagrinėti bylų.

Dėl trečiųjų klausimų bylose C-455/23, C-459/23 ir C-486/23

101 Tretieji klausimai bylose C-455/23, C-459/23 ir C-486/23 pateikti tuo atveju, jei iš atsakymo į pirmuosius du klausimus šiose bylose iš esmės būtų matyti, kad teismas, sudarytas tokiomis aplinkybėmis, kokiomis suformuota prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sudėtis, nėra pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į šiuos du klausimus, nebereikia priimti sprendimo dėl šiose bylose pateiktų trečiųjų klausimų.

Dėl ketvirtojo klausimo byloje C-459/23

102 Ketvirtuoju klausimu byloje C-459/23 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/17 3 straipsnio 3 dalies b punktas, siejamas su šios direktyvos 20 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad elektros energija prekiaujančios valstybės įmonės vykdomas žaliųjų sertifikatų, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 2009/28 2 straipsnio antros pastraipos k ir l punktus, pirkimas yra veikla siekiant tiekti elektros energiją į fiksuotus tinklus, kuriais visuomenei teikiamos su elektros energijos gamyba, perdavimu ar skirstymu susijusios paslaugos.

103 Visų pirma primintina, kad iš principo taikoma ta direktyva, kuri galioja tuo momentu, kai perkančioji organizacija pasirenka procedūrą, kurią taikys, ir galutinai išsprendžia klausimą, ar privaloma iš anksto skelbti konkursą viešojo pirkimo sutarčiai sudaryti (šiuo klausimu žr. 2000 m. spalio 5 d. Sprendimo *Komisija / Prancūzija*, C-337/98, EU:C:2000:543, 37 punktą; 2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 31 punktą ir 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Casertana Costruzioni*, C-223/16, EU:C:2017:685, 21 punktą). Kadangi šiuo atveju pagrindinėje byloje nagrinėjamas susitarimas buvo sudarytas 2011 m., *ratione temporis* taikyta Direktyva 2004/17.

104 Be to, pabrėžtina, kad pagal šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies a punktą ji taikoma perkantiesiems subjektams, kurie yra, be kita ko, valstybės įmonės, vykdančios vienos iš rūšių, nurodytų minėtos direktyvos 3–7 straipsniuose, veiklą. Šiuo klausimu Direktyvos 2004/17 2 straipsnio 1 dalies b punkte įtvirtinta prezumpcija, kad „valstybės įmonė“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, yra įmonė, kurios didžiąją jos kapitalo dalį tiesiogiai ar netiesiogiai valdo perkančiosios organizacijos.

105 Nagrinėjamu atveju iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išvadų matyti, kad bendrovė E. yra tokia valstybės įmonė, nes daugiau kaip 50 % jos kapitalo valdo Lenkijos valstybė.

106 Taigi dar reikia nustatyti, kaip prašoma ketvirtajame klausime byloje C-459/23, ar ši įmonė gali būti laikoma vykdančia vienos iš rūšių, nurodytų Direktyvos 2004/17 3 straipsnio 3 dalyje, veiklą.

107 Šiuo klausimu pirmiausia primintina, kad pagal Direktyvos 2004/17 3 straipsnio 3 dalies b punktą ši direktyva, kiek tai susiję su elektros energija, taikoma elektros tiekimui į fiksuotus tinklus, kuriais visuomenei teikiamos su elektros energijos gamyba, perdavimu ar skirstymu susijusios paslaugos.

108 Nei šioje, nei jokioje kitoje Direktyvos 2004/17 nuostatoje neapibrėžta minėtame punkte vartojama sąvoka „elektros tiekimas“ tokiems tinklams.

109 Remiantis suformuota jurisprudencija, aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos formuluotę, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (1983 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Merck*, 292/82, EU:C:1983:335, 12 punktas ir 2025 m. vasario 13 d. Sprendimo *Latvijas Sabiedriskais Autobuss*, C-684/23, EU:C:2025:90, 48 punktas).

110 Pirma, sąvoka „tiekimas“ įprastai reiškia tiekimo, aprūpinimo, pateikimo ar papildymo ištekliais veiklą. Taigi elektros energijos tiekimas tinklams reiškia, kad jiems pateikiama elektros energija. Šiuo tikslu sąvoka „elektros tiekimas“ gali apimti ne tik elektros energijos gamybą, bet ir didmeninę ar mažmeninę prekybą elektros energija.

111 Antra, iš Direktyvos 2004/17 2 ir 3 konstatuojamųjų dalių matyti, kad joje numatytos taisyklės, koordinuojančios sutarčių sudarymo tvarką „sektoriuose“, kuriems taikoma ši direktyva, įskaitant energetikos sektorių, t. y. tvarką, kurią „taiko šiuose sektoriuose veikiantys subjektai“. Taigi šiose konstatuojamosiose dalyse Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai išreiškė valią, kad elektros energijos sektorius apimtų ne tik elektros energijos gamybos ar tiekimo, bet ir prekybos elektros energija veiklą.

112 Trečia, toks aiškinimas taip pat atitinka Sąjungos viešųjų pirkimų taisyklių tikslus, t. y. atvėrimą kuo platesnei konkurencijai (šiuo klausimu žr. 2009 m. gruodžio 23 d. Sprendimo *CoNISMa*, C-305/08, EU:C:2009:807, 37 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; taip pat 2024 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Luxone ir Sofein*, C-403/23 ir C-404/23, EU:C:2024:805, 50 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

113 Ketvirta, tokį aiškinimą taip pat patvirtina Direktyva 2014/25, kuria panaikinta Direktyva 2004/17 ir kuria Sąjungos teisės aktų leidėjas, nekeisdamas galiojančios teisės, be kita ko, patikslino sąvoką „elektros tiekimas“. Taigi iš Direktyvos 2014/25 7 straipsnio pirmos pastraipos, siejamos su jos 23 konstatuojamąja dalimi, matyti, kad šioje direktyvoje sąvoka „tiekimas“ apima gamybą, didmeninę ir mažmeninę prekybą. Įtraukdamas šią apibrėžtį į Direktyvą 2014/25 ir šioje

23 konstatuojamojoje dalyje patikslindamas, kad ji pateikiama „niekaip neketinant išplėsti šios direktyvos taikymo srities“, Sąjungos teisės aktų leidėjas patvirtino, kad jau Direktyvoje 2004/17 sąvoka „elektros tiekimas“ apėmė ne tik jos gamybą, bet ir didmeninę ar mažmeninę prekybą.

114 Taigi prekybos elektros energija veikla, kaip antai vykdoma bendrovės E., priskirtina prie Direktyvos 2004/17 3 straipsnio 3 dalies b punkte nurodytos veiklos. Atsižvelgiant į tai, bendrovė E. turi būti laikoma perkančiuoju subjektu, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies a punktą.

115 Vis dėlto taip pat pažymėtina, kad Direktyvos 2004/17 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog ši direktyva netaikoma sutartims, kurias perkantieji subjektai sudaro kitokiais tikslais, nei vykdyti savo veiklą tos direktyvos 3–7 straipsniuose nurodytuose sektoriuose.

116 Taigi į Direktyvos 2004/17 taikymo sritį patenka tik sutartys, kurias perkantysis subjektas, kaip jis suprantamas pagal šią direktyvą, sudaro vykdydamas veiklą viename iš minėtos direktyvos 3–7 straipsniuose išvardytų sektorių (2008 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Ing. Aigner*, C-393/06, EU:C:2008:213, 33 punktas).

117 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad bendrovė E. privalo pirkti žaliuosius sertifikatus, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 2009/28 2 straipsnio antros pastraipos k ir l punktus, kad įvykdytų jai tenkančią teisinę prievolę skatinti atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Vadinasi, šių sertifikatų pirkimas yra glaudžiai susijęs su šios bendrovės vykdoma prekybos elektros energija veikla, kuri priskirtina Direktyvos 2004/17 3 straipsnio 3 dalies b punkte nurodytai veiklai.

118 Esant tokiam glaudžiam ryšiui, konstatuotina, kad žalieji sertifikatai perkami siekiant vykdyti šią veiklą, todėl toks pirkimas negali būti laikomas atliekamu „kitokiais tikslais“, nesusijusiais su minėtos veiklos vykdymu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/17 20 straipsnio 1 dalį.

119 Atsižvelgiant į visus išdėstytus motyvus, į ketvirtąjį klausimą byloje C-459/23 reikia atsakyti: Direktyvos 2004/17 3 straipsnio 3 dalies b punktas, siejamas su šios direktyvos 20 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad elektros energija prekiaujančios valstybės įmonės vykdomas žaliųjų sertifikatų, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 2009/28 2 straipsnio antros pastraipos k ir l punktus, pirkimas yra veikla siekiant tiekti elektros energiją į fiksuotus tinklus, kuriais visuomenei teikiamos su elektros energijos gamyba, perdavimu ar skirstymu susijusios paslaugos.

Dėl penktojo klausimo byloje C-459/23

Dėl priimtinumo

120 Bendrovė E. mano, kad penktasis klausimas byloje C-459/23 nėra svarbus sprendimui pagrindinėje byloje priimti. Visų pirma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme ji nurodė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas susitarimas yra absoliučiai negaliojantis, nes jo tikslas – įpareigoti šalis sudaryti sutartis nesilaikant viešųjų pirkimų taisyklių. Tačiau ji neteigė, kad pats šis susitarimas turėjo būti sudarytas pagal viešojo pirkimo sutarčių sudarymo tvarką. Be to, minėtas susitarimas nėra preliminarusis susitarimas, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2004/17 1 straipsnio 4 dalį, nes perkantysis subjektas be jokių išlygų įpareigojamas

sudaryti sutartį su ūkio subjektu kontrahentu. Galiausiai iš šios direktyvos 14 straipsnio 2 ir 3 dalių matyti, kad preliminariojo susitarimo sudarymas pagal viešojo pirkimo procedūrą nėra privalomas.

121 Šiuo klausimu primintina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją SESV 267 straipsnyje yra įtvirtinta Teisingumo Teismo ir valstybių narių teismų tiesioginio bendradarbiavimo procedūra. Vykstant šiai procedūrai, kuri grindžiama aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo jurisdikcijos atskyrimu, bet koks bylos faktinių aplinkybių vertinimas priskirtinas nacionalinio teismo jurisdikcijai, kuris, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes, vertina ir prejudicinio sprendimo reikalingumą savo sprendimui priimti, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų reikšmingumą, o Teisingumo Teismas turi teisę aiškinti Sąjungos nuostatas ar spręsti dėl jų galiojimo tik remdamasis nacionalinio teismo nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis (šiuo klausimu žr. 1978 m. kovo 16 d. Sprendimo *Oehlschläger*, 104/77, EU:C:1978:69, 4 punktą ir 2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Schrems (Duomenų perdavimas plačiajai visuomenei)*, C-446/21, EU:C:2024:834, 42 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

122 Viena vertus, argumentais, kuriuos pateikdama bendrovė E. abejoja penktojo klausimo byloje C-459/23 priimtinumu, galiausiai siekiama užginčyti tai, kaip prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas išdėstė jam pateiktus argumentus ir vertino pagrindinėje byloje nagrinėjamo susitarimo pobūdį. Remiantis ankstesniame šio sprendimo punkte nurodyta jurisprudencija, tokie argumentai negali leisti daryti išvados, kad prejudicinis klausimas yra nepriimtinas.

123 Kita vertus, pareikšdama nuomonę dėl sąvokos „preliminarusis susitarimas“ apibrėžties ir teigdama, kad preliminarusis susitarimas nebūtinai turi būti sudarytas laikantis viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisyklių, bendrovė E. aptaria atsakymą į klausimą iš esmės, o ne šio klausimo priimtinumą.

124 Vadinasi, penktasis klausimas byloje C-459/23 yra priimtinas.

Dėl esmės

125 Penktuoju klausimu byloje C-459/23 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/17 1 straipsnio 4 dalis, siejama su šios direktyvos 14 straipsniu ir 17 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad susitarimas, pagal kurį šalys įpareigojamos tam tikromis su kaina ir kiekiu susijusiomis sąlygomis sudaryti vykdymo sutartis, patenka į sąvoką „preliminarusis susitarimas“, kaip ji suprantama pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio 4 dalį, ir turi būti sudarytas taikant viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisykles.

126 Pirma, pagal Direktyvos 2004/17 1 straipsnio 4 dalį preliminarusis susitarimas – tai susitarimas tarp vieno ar daugiau perkančiųjų subjektų ir vieno ar daugiau ūkio subjektų, kurio tikslas – nustatyti sudarytinų per nustatytą laikotarpį sutarčių sąlygas, visų pirma kainą ir atitinkamais atvejais numatytus kiekius.

127 Visų pirma iš paties šios nuostatos teksto matyti, kad preliminariajame susitarime turi būti nurodytas jo taikymo laikotarpis ir nustatytos sudarytinų sutarčių sąlygos.

128 Be to, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, Direktyvos 2004/17 1 straipsnio 4 dalyje vartojama sąvoka „preliminarusis susitarimas“ turi būti aiškinama atsižvelgiant, be kita ko, į šios direktyvos 17 straipsnio 2 ir 3 dalis, pagrindinius Sąjungos teisės principus, kaip antai vienodo

požiūrio ir skaidrumo principus, taikomus sudarant preliminarųjį susitarimą, kaip matyti iš minėtos direktyvos 14 straipsnio 1 dalies, ir į tos pačios direktyvos 14 straipsnio 4 dalyje numatytą draudimą piktnaudžiauti preliminariaisiais susitarimais siekiant užkirsti kelią konkurencijai, ją riboti arba iškraipyti. Iš visų šių nuostatų ir principų matyti, kad preliminariajame susitarime nuo pat pradžių turi būti nustatyta maksimali prekių, dėl kurių bus galima sudaryti paskesnes sutartis, apimtis, nurodant jų didžiausią kiekį ir (arba) vertę (pagal analogiją žr. 2018 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato – Antitrust ir Coopservice*, C-216/17, EU:C:2018:1034, 60, 62–67 ir 69 punktus; taip pat 2021 m. birželio 17 d. Sprendimo *Simonsen & Weel*, C-23/20, EU:C:2021:490, 54–58, 61–65, 67, 68 ir 74 punktus).

129 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar šios sąlygos įvykdytos, kiek tai susiję su pagrindinėje byloje nagrinėjamu susitarimu. Šiuo klausimu visų pirma jis turės patikrinti, ar šiame susitarime buvo nustatytas laikotarpis, per kurį galėjo būti sudarytos žaliųjų sertifikatų pirkimo sutartys vykdant minėtą susitarimą. Be to, pažymėtina, kad siekiant konstatuoti, jog minėtame susitarime nustatyta maksimali prekių, dėl kurių bus galima sudaryti paskesnes sutartis, apimtis, nepakanka vien nurodyti kainos formulės, taikomos apskaičiuojant žaliųjų sertifikatų pardavimo kainą, ir perkančiojo subjekto pareigos nupirkti visus gautus žaliuosius sertifikatus, neapibrėžiant konkretaus kiekio.

130 Antra, nedarant poveikio tam, kas išdėstyta, primintina, kad pagal Direktyvos 2004/17 16 straipsnio a punktą ši direktyva, išskyrus šioje nuostatoje nurodytas išimtis, taikoma prekių tiekimo ir paslaugų sutartims, kurių numatoma vertė be PVM yra ne mažesnė kaip 387 000 EUR.

131 Dėl sutarčių ir preliminariųjų susitarimų numatomos vertės apskaičiavimo metodų pažymėtina, kad iš Direktyvos 2004/17 17 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos pirmo sakinio matyti, jog numatoma sutarties vertė apskaičiuojama remiantis visa mokėtina suma be PVM, kurią yra apskaičiavęs perkantysis subjektas. Remiantis šios direktyvos 17 straipsnio 2 dalimi, perkantieji subjektai negali apeiti minėtos direktyvos taikymo, suskaidydami darbų projektus ar numatomą pirkti tam tikrą prekių ir (arba) paslaugų kiekį arba naudodami specialius sutarčių numatomos vertės apskaičiavimo metodus. Pagal tos pačios direktyvos 17 straipsnio 3 dalį preliminariųjų susitarimų atveju atsižvelgiama į didžiausią numatomą visų per visą susitarimo galiojimo laiką numatytų sutarčių vertę be PVM. Galiausiai pagal Direktyvos 2004/17 17 straipsnio 7 dalį prekių ar paslaugų pirkimo sutarčių, kurios pagal savo pobūdį yra reguliarios arba kurias ketinama per tam tikrą laikotarpį atnaujinti, atveju numatoma sutarties vertė apskaičiuojama remiantis arba bendra faktine viena po kitos einančių tos pačios rūšies sutarčių, sudarytų per ankstesnį 12 mėnesių arba finansinių metų laikotarpį, verte, arba bendra numatoma viena po kitos einančių sutarčių, sudarytų per 12 mėnesių nuo pirmojo pristatymo arba per finansinius metus, jeigu jie yra ilgesni nei 12 mėnesių, verte.

132 Iš šių nuostatų matyti, kad tiek Direktyvos 2004/17 17 straipsnio 3 dalyje numatytu preliminariojo susitarimo atveju, tiek šios direktyvos 17 straipsnio 7 dalyje nurodytu prekių ar paslaugų pirkimo sutarčių, kurios pagal savo pobūdį yra reguliarios arba kurias ketinama per tam tikrą laikotarpį atnaujinti, atveju atsižvelgiama būtent į preliminariojo susitarimo arba sutarties „numatomą vertę“. Pirmuoju atveju ši vertė yra bendra numatoma preliminariojo susitarimo vertė, o antruoju atveju – pagal pastarojoje nuostatoje numatytus alternatyvius būdus numatoma vertė už 12 mėnesių laikotarpį.

133 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad kiekvienos vykdymo sutarties, sudaromos kas mėnesį pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą susitarimą, vertė neviršija Direktyvos 2004/17 16 straipsnio a punkte numatytos 387 000 EUR ribos. Tačiau visų vykdymo sutarčių metinė vertė šią ribą viršija.

134 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad tokiu atveju perkantysis subjektas, siekdamas sudaryti vykdymo sutartis atitinkamo susitarimo pagrindu be išankstinio kvietimo dalyvauti konkurse, negali remtis atskirai kiekvienos jų verte. Iš tiesų toks apskaičiavimo būdas prieštarautų Direktyvos 2004/17 17 straipsnio 2 dalyje numatytam draudimui apeiti šios direktyvos taikymą suskaidant projektus.

135 Siekdamas laikytis šio draudimo ir Direktyvos 2004/17 14 straipsnio 4 dalyje nustatyto draudimo piktnaudžiauti preliminariaisiais susitarimais, dėl kurių būtų užkertamas kelias konkurencijai, ji būtų ribojama ar iškraipoma, perkantysis subjektas tokiu atveju gali rinktis iš dviejų galimybių.

136 Pirmoji galimybė – vieną po kitos sudaryti sutartis dėl kiekvienos iš jų laikantis šioje direktyvoje numatytų procedūrų.

137 Antroji galimybė – pagal Direktyvą 2004/17 sudaryti preliminarųjį susitarimą, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 1 straipsnio 4 dalį, laikantis joje nustatytų šio sprendimo 126–128 punktuose primintų sąlygų. Pagal Direktyvos 2004/17 40 straipsnio 3 dalies i punktą, siejamą su šios direktyvos 14 straipsnio 2 dalimi, tai leidžia perkančiajam subjektui vėliau taikyti procedūrą be išankstinio kvietimo dalyvauti konkurse dėl paskesnių sutarčių (šiuo klausimu žr. 2009 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Komisija / Belgija*, C-287/07, EU:C:2009:245, 104 punktą).

138 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, perkantysis subjektas turėtų paisyti viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisyklių arba vieną po kitos sudarydamas kiekvieną vykdymo sutarčių, arba sudarydamas atitinkamą susitarimą kaip preliminarųjį susitarimą, laikydamasis šio sprendimo 126–128 punktuose nurodytų sąlygų.

139 Atsižvelgiant į visus išdėstytus motyvus, į penktąjį klausimą byloje C-459/23 reikia atsakyti: Direktyvos 2004/17 1 straipsnio 4 dalis, siejama su šios direktyvos 14 straipsniu ir 17 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinama taip:

– tam, kad susitarimas, pagal kurį šalys įpareigojamos tam tikromis su kaina ir kiekiu susijusiomis sąlygomis sudaryti vykdymo sutartis, patektų į sąvoką „preliminarusis susitarimas“, kaip ji suprantama pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio 4 dalį, jame turi būti nurodytas jo taikymo laikotarpis ir nustatyta maksimali prekių, dėl kurių galės būti sudaromos paskesnės sutartys, apimtis, apibrėžiant jų didžiausią kiekį ir (arba) vertę; šiuo tikslu nepakanka nurodyti vien kainos formulės, taikomos apskaičiuojant sudarytinų sutarčių vertę, ir kiekybiškai neapibrėžtos pareigos sudaryti vykdymo sutartis,

– jeigu pagal preliminarųjį susitarimą per tam tikrą laikotarpį sudarytinų sutarčių arba sutarčių, kurios pagal savo pobūdį yra reguliarios ar kurias ketinama atnaujinti, numatoma vertė, apskaičiuota atitinkamai pagal Direktyvos 2004/17 17 straipsnio 3 ir 5 dalis, viršija šios direktyvos 16 straipsnio a punkte nustatytą ribą, perkantysis subjektas turi arba vieną po kitos sudaryti kiekvieną sutartį pagal toje direktyvoje numatytas procedūras, arba pagal tą pačią direktyvą sudaryti preliminarųjį susitarimą, kaip jis suprantamas pagal jos 1 straipsnio 4 dalį, laikydamasis šioje dalyje nustatytų sąlygų.

Dėl šeštojo klausimo byloje C-459/23

Dėl priimtinumo

140 Bendrovė E. mano, kad šeštasis klausimas byloje C-459/23 nepriimtinas, nes jis nėra svarbus sprendimui pagrindinėje byloje priimti. Priešingai nei prielaida, kuria grindžiamas šis klausimas, pagrindinėje byloje nagrinėjamas susitarimas yra ne pirkimo sutartis, o susitarimas, pagal kurį turi būti sudaryta pirkimo sutartis. Taigi jį sudarant nebuvo įmanoma pažeisti viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisyklių.

141 Atsižvelgiant į šio sprendimo 121 punkte nurodytą jurisprudenciją ir remiantis šio sprendimo 122 punkte išdėstytu motyvu, šis prieštaravimas turi būti atmestas. Vadinasi, šeštasis klausimas byloje C-459/23 yra priimtinas.

Dėl esmės

142 Šeštuoju klausimu byloje C-459/23 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 92/13 2d straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad už susitarimo sudarymą pažeidžiant viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisykles taikoma šioje nuostatoje numatyta sankcija.

143 Direktyvos 92/13 2d straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jei atitinkama pirkimo sutartis sudaryta iš anksto nepaskelbus apie pirkimą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, kai tai nėra leidžiama pagal Direktyvos 2004/17 nuostatas, ji pripažįstama negaliojančia.

144 Šis 2d straipsnis į pirminės redakcijos Direktyvą 92/13 buvo įterptas Direktyva 2007/66. Išsamiau paaiškindamas padarytus pakeitimus Sąjungos teisės aktų leidėjas
Direktyvos 2007/66 13 konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad siekiant kovoti su neteisėtu tiesioginiu sutarčių sudarymu, kurį 2005 m. sausio 11 d. Sprendime *Stadt Halle ir RPL Lochau* (C-26/03, EU:C:2005:5, 36 ir 37 punktai) Teisingumo Teismas pripažino šiurkščiausiu perkančiosios organizacijos arba perkančiojo subjekto padarytu Sąjungos viešųjų pirkimų teisės pažeidimu, reikėtų nustatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomąsias sankcijas ir šiuo tikslu konstatuoti, kad sutartis, kaip neteisėto tiesioginio sutarties sudarymo rezultatas, iš principo turėtų būti laikoma negaliojančia. Direktyvos 2007/66 14 konstatuojamojoje dalyje patikslinta, kad negaliojimas yra veiksmingiausias būdas atkurti konkurenciją ir sukurti naujų verslo galimybių tiems ūkio subjektams, iš kurių neteisėtai buvo atimta galimybė dalyvauti pirkimo sutarties sudarymo procedūroje, ir kad tiesioginis sutarčių sudarymas, kaip apibrėžta Direktyvoje 2007/66, turėtų apimti visas sutartis, sudarytas apie pirkimą iš anksto nepaskelbus *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, o tai atitinka procedūrą be išankstinio kvietimo dalyvauti konkurse, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2004/17 (pagal analogiją žr. 2021 m. birželio 17 d. Sprendimo *Simonsen & Weel*, C-23/20, EU:C:2021:490, 85 punktą).

145 Taigi iš Direktyvos 92/13 2d straipsnio 1 dalies a punkto, siejamo su Direktyvos 2007/66 13 ir 14 konstatuojamosiomis dalimis, matyti, kad priimdamas Direktyvą 2007/66 Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė taikytinoje teisėje nustatyti griežtą sankciją, kuri vis dėlto turėtų būti skiriama tik sunkiausių Sąjungos viešųjų pirkimų teisės pažeidimų atvejais, t. y. tais atvejais, kai sutartis buvo tiesiogiai sudaryta iš anksto nepaskelbus apie pirkimą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (pagal analogiją žr. 2021 m. birželio 17 d. Sprendimo *Simonsen & Weel*, C-23/20, EU:C:2021:490, 86 punktą).

146 Vadinasi, Direktyvos 92/13 2d straipsnio 1 dalies a punktas taikomas bet kokiam atvejui, kai perkantysis subjektas nepagrįstai sudarė sutartį iš anksto nepaskelbęs apie pirkimą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

147 Žinoma, pagal Direktyvos 92/13 2d straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą sutarties pripažinimo negaliojančia pasekmės nustatomos nacionalinėje teisėje. Tačiau tai nekeičia fakto, kad šioje nuostatoje nenumatyta jokios galimybės palikti galioti ar toliau vykdyti sutartį, sudarytą iš anksto tinkamai nepaskelbus apie pirkimą.

148 Atsižvelgiant į visus išdėstytus motyvus, į šeštąjį klausimą byloje C-459/23 reikia atsakyti: Direktyvos 92/13 2d straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad už susitarimo sudarymą pažeidžiant viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisykles taikoma šioje nuostatoje numatyta sankcija.

Dėl septintojo klausimo byloje C-459/23

Dėl priimtinumo

149 Bendrovė E. teigia, kad septintasis klausimas byloje C-459/23 nėra svarbus sprendimui pagrindinėje byloje priimti. Pirma, ši bendrovė pakartoja šio sprendimo 140 punkte jau nurodytą motyvą. Antra, jos teigimu, piktnaudžiavimą teise galima konstatuoti tik tada, kai šalis prašo pripažinti, kad yra atitinkamo susitarimo santykinis negaliojimo pagrindas. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme bendrovė E. prašė pripažinti pagrindinėje byloje nagrinėjamą susitarimą absoliučiai negaliojančiu, t. y. pripažinti jo nebuvimą.

150 Šie argumentai turi būti atmesti remiantis šio sprendimo 121 punkte priminta jurisprudencija ir dėl šio sprendimo 122 ir 123 punktuose nurodytų motyvų. Vadinasi, septintasis klausimas byloje C-459/23 yra priimtinas.

Dėl esmės

151 Septintuoju klausimu byloje C-459/23 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar draudimo piktnaudžiauti teise principas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama perkančiajam subjektui prašyti pripažinti negaliojančiu su tiekėju sudarytą susitarimą, motyvuojant tuo, kad jis buvo sudarytas pažeidžiant viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisykles, nors tikroji šio prašymo priežastis yra sumažėjęs veiklos vykdant šį susitarimą pelningumas.

152 Remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, teisės subjektai negali sukčiaudami arba piktnaudžiaudami remtis Sąjungos teisės normomis, nes sukčiavimo ir piktnaudžiavimo teise draudimo principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kurio teisės subjektai privalo laikytis. Iš tiesų Sąjungos teisės aktų taikymas negali būti išplėstas taip, kad apimtų veiksmus, atliekamus turint tikslą sukčiaujant arba piktnaudžiaujant gauti naudos iš Sąjungos teisės (2018 m. vasario 6 d. Sprendimo *Altun ir kt.*, C-359/16, EU:C:2018:63, 48 ir 49 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija; taip pat 2018 m. liepos 11 d. Sprendimo *Komisija / Belgija*, C-356/15, EU:C:2018:555, 99 punktas).

153 Norint konstatuoti, kad yra piktnaudžiaujama, reikia, kad būtų nustatyti objektyvūs ir subjektyvūs požymiai (2014 m. kovo 13 d. Sprendimo *SICES ir kt.*, C-155/13, EU:C:2014:145, 31 punktas ir 2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *Kratzer*, C-423/15, EU:C:2016:604, 38 punktas).

154 Pirma, dėl objektyvaus požymio pažymėtina, kad, norint tai konstatuoti, būtina, kad iš objektyvių aplinkybių visumos būtų matyti, jog nors formaliai Sąjungos teisės normose nustatytos sąlygos buvo įvykdytos, šiose teisės normose numatytas tikslas nebuvo pasiektas (2000 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Emsland-Stärke*, C-110/99, EU:C:2000:695, 52 punktas ir 2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *Kratzer*, C-423/15, EU:C:2016:604, 39 punktas).

155 Antra, norint tai konstatuoti, reikia ir subjektyvaus požymio, t. y. iš objektyvių aplinkybių visumos turi būti matyti, kad pagrindinis atitinkamų sandorių tikslas yra gauti nepagrįstą naudą. Iš tiesų draudimas piktnaudžiauti neturi reikšmės, jeigu atitinkami sandoriai gali būti pateisinami kitaip nei vien naudos gavimu (2000 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Emsland-Stärke*, C-110/99, EU:C:2000:695, 53 punktas ir 2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *Kratzer*, C-423/15, EU:C:2016:604, 40 punktas).

156 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis nacionalinėje teisėje nustatytomis įrodinėjimo taisyklėmis, jeigu nepakenkiama Sąjungos teisės veiksmingumui, turės patikrinti, ar pagrindinėje byloje esama piktnaudžiavimo sudėties požymių (šiuo klausimu žr. 2000 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Emsland-Stärke*, C-110/99, EU:C:2000:695, 54 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; taip pat 2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *Kratzer*, C-423/15, EU:C:2016:604, 42 punktą).

157 Siekiant pateikti naudingą atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, vis dėlto reikia pažymėti, kad objektyvaus požymio nėra tuo atveju, kai sutartis sudaroma be išankstinio kvietimo dalyvauti konkurse, pažeidžiant Direktyvos 2004/17 reikalavimus. Iš tiesų tokiu atveju negalima teigti, kad Sąjungos teisės aktuose numatytos sąlygos formaliai buvo įvykdytos.

158 Vadinasi, kadangi objektyvaus ir subjektyvaus požymių buvimo sąlygos yra kumuliacinės, negali būti pripažinta, kad šio sprendimo 151 punkte nurodytu atveju, dėl kurio pateiktas septintasis klausimas byloje C-459/23, yra piktnaudžiaujama.

159 Atsižvelgiant į visus pirma išdėstytus motyvus, į septintąjį klausimą byloje C-459/23 reikia atsakyti: draudimo piktnaudžiauti teise principas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiama perkančiajam subjektui prašyti pripažinti negaliojančiu su tiekėju sudarytą susitarimą, motyvuojant tuo, kad jis buvo sudarytas pažeidžiant viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisykles, nors tikroji šio prašymo priežastis yra sumažėjęs veiklos vykdant šį susitarimą pelningumas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

160 Kadangi šis procesas pagrindinių bylų šalims yra vienas iš etapų prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu,**

   turi būti aiškinama taip:

   pagal ją nedraudžiamos nacionalinio teismo pirmininko priimtos priemonės, kuriomis vienos šio teismo kolegijos teisėjai skiriami laikinai nagrinėti bylas kitoje to teismo kolegijoje, kartu paliekant juos nagrinėti bylas kolegijoje, iš kurios buvo paskirti, nors šie teisėjai nesutiko su šiuo paskyrimu ir neturi jokių teisminių gynimo priemonių jam užginčyti, dėl tokio paskyrimo padidėja atitinkamų teisėjų darbo krūvis ir jie turi dalyvauti sprendžiant klausimus, nesusijusius su jų specializacija, taip pat šis pirmininkas buvo paskirtas į tą patį teismą aplinkybėmis, nesuderinamomis su ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos reikalavimais, jeigu tokios priemonės grindžiamos teisėtais pagrindais, visų pirma susijusiais su geru teisingumo vykdymu, priimtos remiantis atitinkamo teismo veiklą reglamentuojančiomis nacionalinėmis taisyklėmis, yra laikinos ir griežtai apibrėžtos trukmės, nepaneigia atitinkamų teisėjų paskyrimo į pirminę kolegiją, taip pat jomis šie teisėjai neperkeliami į žemesnes pareigas ir nenušalinami nuo jiems paskirtų nagrinėti bylų.

2. **2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/17/EB dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo, iš dalies pakeistos 2009 m. lapkričio 30 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1177/2009, 3 straipsnio 3 dalies b punktas, siejamas su iš dalies pakeistos Direktyvos 2004/17 20 straipsnio 1 dalimi,**

   turi būti aiškinamas taip:

   elektros energija prekiaujančios valstybės įmonės vykdomas žaliųjų sertifikatų, kaip jie suprantami pagal 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičiančios bei vėliau panaikinančios [d]irektyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB, 2 straipsnio antros pastraipos k ir l punktus, pirkimas yra veikla siekiant tiekti elektros energiją į fiksuotus tinklus, kuriais visuomenei teikiamos su elektros energijos gamyba, perdavimu ar skirstymu susijusios paslaugos.

3. **Direktyvos 2004/17, iš dalies pakeistos Reglamentu Nr. 1177/2009, 1 straipsnio 4 dalis, siejama su iš dalies pakeistos Direktyvos 2004/17 14 straipsniu ir 17 straipsnio 2 dalimi,**

   turi būti aiškinama taip:

   – **tam, kad susitarimas, pagal kurį šalys įpareigojamos tam tikromis su kaina ir kiekiu susijusiomis sąlygomis sudaryti vykdymo sutartis, patektų į sąvoką „preliminarusis susitarimas“, kaip ji suprantama pagal iš dalies pakeistos Direktyvos 2004/17 1 straipsnio 4 dalį, jame turi būti nurodytas jo taikymo laikotarpis ir nustatyta maksimali prekių, dėl kurių galės būti sudaromos paskesnės sutartys, apimtis, apibrėžiant jų didžiausią kiekį ir (arba) vertę; šiuo tikslu nepakanka nurodyti vien kainos formulės, taikomos apskaičiuojant sudarytinų sutarčių vertę, ir kiekybiškai neapibrėžtos pareigos sudaryti vykdymo sutartis,**

– **jeigu pagal preliminarųjį susitarimą per tam tikrą laikotarpį sudarytinų sutarčių arba sutarčių, kurios pagal savo pobūdį yra reguliarios ar kurias ketinama atnaujinti, numatoma vertė, apskaičiuota atitinkamai pagal iš dalies pakeistos Direktyvos 2004/17 17 straipsnio 3 ir 5 dalis, viršija šios direktyvos 16 straipsnio a punkte nustatytą ribą, perkantysis subjektas turi arba vieną po kitos sudaryti kiekvieną sutartį pagal iš dalies pakeistoje Direktyvoje 2004/17 numatytas procedūras, arba pagal šią direktyvą sudaryti preliminarųjį susitarimą, kaip jis suprantamas pagal iš dalies pakeistos Direktyvos 2004/17 1 straipsnio 4 dalį, laikydamasis šioje dalyje nustatytų sąlygų.**

4. **1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyvos 92/13/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Bendrijos taisyklių taikymą viešųjų pirkimų tvarkai vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, suderinimo, iš dalies pakeistos 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/66/EB, 2d straipsnio 1 dalies a punktas**

   turi būti aiškinamas taip:

   už susitarimo sudarymą pažeidžiant viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisykles taikoma šioje nuostatoje numatyta sankcija.

5. **Draudimo piktnaudžiauti teise principas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiama perkančiajam subjektui prašyti pripažinti negaliojančiu su tiekėju sudarytą susitarimą, motyvuojant tuo, kad jis buvo sudarytas pažeidžiant viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisykles, nors tikroji šio prašymo priežastis yra sumažėjęs veiklos vykdant šį susitarimą pelningumas.**

Parašai.